

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نقد نامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

به کوشش

جان الله کریمی مطهر (استاد دانشگاه تهران)

احمد رضانی (استادیار پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تهران، ۱۳۹۳

سرشناسه: کریمی مطهر، جان‌الله، ۱۳۴۳ -، گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور: نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی/به کوشش جان‌الله کریمی مطهر، احمد رضانی.
مشخصات نشر: تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۹۶ص.

شابک: 978-964-426-732-1

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: کتاب‌های درسی -- ایران -- ارزشیابی

موضوع: زبان روسی -- کتاب‌های نقدشده

موضوع: ادبیات روسی -- کتاب‌های نقدشده

شناسه افزوده: رضانی، احمد، ۱۳۵۹ -، گردآورنده

شناسه افزوده: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۹۴۳ ک۹/الف/۳۰۴۸ LB

رده بندی دیویی: ۳۷۱/۳۲۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۱۲۹۶۴

نقد نامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

به کوشش: جان‌الله کریمی مطهر و احمد رضانی
ناشر: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مدیر نشر: ناصر زعفرانچی

ناظر چاپ: مجید اسماعیلی‌زارع

نسخه‌پرداز: فرزانه صادقیان

آماده سازی: عرفان بهار دوست

حروف‌نگار و صفحه‌آرا: آیتا کمالی‌ها

نمونه‌خوان: حسین مقبسه

طراح روی جلد: مجید اکبری کلی

اجرای جلد: فرزانه صادقیان

چاپ اول: ۱۳۹۳

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: الغدیر

ردیف انتشار: ۹۳-۱۲

حق چاپ برای پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی محفوظ است.

ISBN 978-964-426-732-1

شابک ۱-۷۳۲-۴۲۶-۹۶۴-۹۷۸

نشانی: تهران، صندوق پستی: ۱۴۱۵۵-۶۴۱۹، تلفن: ۸۸۰۴۶۸۹۱۳، فاکس: ۸۸۰۳۶۳۱۷

فهرست مطالب

پیشگفتار

- معرفی اجمالی شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی (یادداشت دبیر شورا)..... ۱

مقدمه

- معرفی گروه کتب و متون زبان و ادبیات روسی شورای بررسی متون و کتب علوم

انسانی (یادداشت رئیس گروه)..... ۱۷

نقد و بررسی کتب (فهرست عناوین کتب)

- «آثار برگزیده آنتون پاولویچ چخوف»..... ۲۳

- «آموزش نوین زبان روسی جلد ۲»..... ۲۷

- «آموزش قرائت قرآن کریم به زبان روسی»..... ۳۱

- «ادبیات روسی (تحلیل، پرسش، تکلیف): برای دانشجویان ایرانی زبان و ادبیات

روسی»..... ۳۵

- «اعداد روسی»..... ۳۹

- «اخلاق در اسلام»..... ۴۳

- «ایوان بونین و مشرق زمین»..... ۴۹

- «یخ ادبیات روسیه (از ابتدا تا قرن ۱۹)»..... ۵۷

- «تاریخ ادبیات قرن بیستم روسیه»..... ۶۱

- «ترجمه متون اسلامی (درسهایی از قرآن)»..... ۶۵

- «دستور آموزشی زبان روسی»..... ۶۹

- «کاربرد عملی افعال حرکتی در زبان روسی»..... ۷۹

- «کلامی در مورد وحدت (توحید)»..... ۸۵

فهرست داوران..... ۸۵

نمایه کتب و مولفین..... ۹۱

پیشگفتار

معرفی اجمالی شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی

(یادداشت دبیر شورا)

بسم الله الرحمن الرحيم

همراهی تفکر بشری با نقد نه یک نیاز تبعی که یک ضرورت انسانی است و از این رو قوه نقادی بالقوه انسان با نخستین قرارگیری دو عنصر اطلاعاتی در کنار یکدیگر (حتی در خام‌ترین صورت آن) آغاز به حرکتی فزاینده می‌کند که بهترین نشانه آن «پرسش» است؛ پرسش از نحوه جای‌گیری مواد اطلاعاتی و جابجایی داده‌ها و احیاناً لذت‌های ذهنی در قراردادن تصورات موزون و ناموزون متفاوت در کنار یکدیگر. اما نقد نه به عنوان یک حظاً کودکانه که شاید تا فلسفه خلقت نیز پیش رود!^۱

چنانچه حیات اندیشه‌ورزی را به نقد بدانیم، بدون تردید نقطه ثقل یک اندیشه متدیک و نظام‌مند نیز وابسته به مولفه نقد علمی است چرا که بدون آن نه تنها ساختار یک پژوهش علمی ناب شکل نمی‌گیرد که از سویی با نقادی، خلاقیت آن تضمین شده و از سوی دیگر به پویایی بایسته خود دست می‌یابد. پس اگر در حوزه علمی - فردی نقادی را از ویژگی‌های حتمی یک پژوهشگر بدانیم،^۲ در حوزه علمی - اجتماعی نیز می‌توان نقد اجتماعی^۳ را از نشانه‌های پویای یک جامعه آزاد اندیش قلمداد کرد.^۴ استدلال ورزی،

---

۱. اشاره به یادداشتی منتشر نشده از نگارنده در سال ۱۳۷۳ تحت عنوان «بشنوازی: نسبت فلسفه نقد و فلسفه خلقت».

۲. ر.ک: حسینی، سیدحسین، مقاله نقد و پژوهشگری، نشریه علمی تخصصی کرسی اندیشه، ستاد نهضت تولید علم و کرسی‌های نظریه‌پردازی، شماره ۹، مهر ۱۳۸۹، که در آن مقاله، نبوغ، پرشوری، جدیت، عمق، سلطه‌جویی و نقادی، از ویژگی‌های یک پژوهشگر قلمداد شده است.

۳. در خصوص مفهوم نقد اجتماعی (اما نه الزاماً با آنچه در متن مراد شده) و عناوینی چون نظریه نقد، فرهنگ نقد ببینید: والزر، مایکل، تفسیر و نقد اجتماعی، ترجمه مرتضی بحرانی، تهران، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، ۱۳۸۷.

۴. ر.ک: حسینی، سیدحسین، نهضت تولید علم، کرسی‌های نظریه‌پردازی و آزاداندیشی، تهران، انتشارات آوای نور، ۱۳۹۲، ص ۱۳۹ و ۱۴۵ و نیز مقاله نسبت آزاداندیشی و نقد اندیشی، نشریه علمی تخصصی کرسی اندیشه، ستاد نهضت تولید علم و کرسی‌های نظریه‌پردازی، شماره ۸، دی ۱۳۸۸، ص ۷۰

۴ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

گفتمان انتقادی، زبان دیالوگی، روش‌مندی، نظم منطقی، ادبیات تحقیقی و مسأله‌محوری، پاره‌ای از آن نشانه‌هاست^۱ که اندیشه‌اندیشمند و پژوهش‌پژوهشگر و نقّادی منتقد را در مداخل فضای بایسته و شایسته خود قرار می‌دهد.

در چنین جایگاهی اگر نقد را در یک معنای کلی «تحلیل امتیازات و کاستی‌های یک دیدگاه»^۲، و در یک فراگرد دیگر و در معنا و مفهومی نزدیک‌تر «بررسی، تحلیل و ارزیابی علمی نقاط قوت و ضعف یک موضوع در ابعاد شکلی و محتوایی آن با توجه به معیارهای علمی مورد نظر» بدانیم^۳، آنگاه می‌توان در دو «سطح فرهنگ عمومی» و «فرهنگ علمی» از توسعه و ترویج آن در جامعه سخن گفت؛ یعنی هم در لایه‌های تودرتوی جامعه فرهنگی و نیز در دامنه‌های درهم تنیده جامعه علمی. چه این که در سطح نخست، سبب توجه عمیق به عمق مسایل اجتماعی، دوری از ظاهر بینی و سطحی‌نگری‌ها، و پرهیز از تظاهرگرایی و چاپلوسی‌هاست و در سطح دوم، اولاً می‌تواند عامل تولید علم باشد (چه این که بدون نقد دستاوردهای علمی پیشین، ابداع و تولید مکاتب و اندیشه‌های جدید علمی ممکن نیست) و ثانیاً بهترین نیروی محرک آزاداندیشی علمی محسوب می‌گردد چرا که نقد در برابر تقلید است و آزاداندیشی نیز بی‌تحقیق علمی راه به جایی ندارد و البته پژوهش علمی ناب با تقلید صرف و بدون نقد، ایستادن در مرز اندیشه است و نه راه بردن به دروازه‌های دانش.

با این همه، نقد علمی در زمانه‌ما نیازمند «اصول علمی» و «آداب اخلاقی» است و البته سزاوار است از این فراتر، به «منظومه نقد پژوهی» نیز بیاندیشیم. و در آن منظومه متکثر

---

۱. ر.ک: حسینی، سیدحسین، مقاله سامانه پژوهش، کتاب و نقد، خلاصه مقالات همایش تخصصی کتاب، پژوهشکده فرهنگ اسلام و ایران، آذر ۱۳۸۸.

۲. ر.ک: حسینی، سیدحسین، مقاله نقد نقد، نشریه علمی تخصصی کرسی اندیشه، ستاد نهضت تولید علم و کرسی‌های نظریه‌پردازی، شماره ۷، آبان ۱۳۸۷، ص ۳۲

۳. ر.ک: CD کارگاه پژوهشی تمدن نقد کتب در حوزه علوم انسانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، خرداد ۱۳۹۲.

پیشگفتار ۵

و پیچیده باید به نقشه راهی دست یافت که بتوان ساختار پژوهش پیرامون نقد را به درستی و راستی ترسیم و تنظیم نمود. طرح مسایل و پرسش‌های بایسته در حوزه نقد، تحلیل و تبیین نسبت نقد با قلمرو تخصص‌ها و گرایش‌های گوناگون رشته‌های علوم انسانی، اولویت‌بندی و تقسیم‌بندی آنها، بخشی از کارستری است که هم اکنون پی‌ریزی پایه‌های آن در جامعه علمی ایرانی اسلامی ما، بردوش اندیشمندان علوم انسانی سنگینی می‌کند. نخستین انتظار از تنظیم چنین منشوری (که در واقع حکم ثبت یک نظام جامع نقد را دارد) آن است که نحوه قرارگیری یک رشته تخصصی علوم انسانی، یک واحد سازمانی دانشگاهی و یک پژوهشگر را در یک مرحله و در مرحله دیگر، نسبت کل رشته‌ها با یکدیگر (در تبادل و ترابط آنها) و نیز نسبت مراکز آموزشی و پژوهشی دانشگاهی، و همچنین نسبت اعضای هیئت علمی و صاحب‌نظران را در یک مجموعه کلان، روشن خواهد کرد.

ترسیم چنین منظومه عظیمی مقدمه دو انقلاب علمی دیگر را فراهم می‌سازد؛ در آغاز می‌تواند زمینه‌ساز تحقق شبکه نقد علمی و اجتماعی شود؛ شبکه‌ای که سامانه نقد پژوهشی را در بستر جامعه علمی کشور پایه‌گذاری کند و در گام پسین، زمینه‌ساز تولید علوم جدید و نظریه‌پردازی‌های علمی و اجتماعی^۱ در قلمروهای گوناگون خواهد شد. گرچه نقد اندیشه و یا نقد یک اثر علمی (اعم از کتاب، مقاله، یادداشت علمی یا طرح پژوهشی) فی نفسه موضوعیت داشته و دارای بار علمی و ارزشی خود است و نایستی صرفاً نقد را امری ابزاری و درجه دوم به حساب آورد اما جدای از این مقصود، در این گام نیز، نقد نظریه‌های موجود (اعم از ایرانی و غیر ایرانی و یا اسلامی و غیراسلامی) می‌تواند زمینه‌ای جهت نظریه‌پردازی‌های نوینی در حوزه بومی و اسلامی قرار گیرد.

---

۱. ر.ک: حسینی، سیدحسین، مقاله نظریه‌پردازی جمعی، همایش نظریه‌پژوهی، پژوهشکده فرهنگ اسلام و ایران، دی ۱۳۸۹ و نیز: نهضت تولید علم، کرسی‌های نظریه‌پردازی و آزاداندیشی، ص ۱۲۵.

۶ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

در این میان و به وزن مباحث نقد مضمونی در نقد آثار هنری، پرسشی بایسته است؛ که آیا باید همانند افرادی چون «ژرژ پوله»، نقد را به غایت، شهودگرایانه دانست به نحوی که کمترین بها را به شکل و فرم دهیم یا این که شکل و محتوا را واقعیت‌های جدایی ناپذیر بدانیم؟ در نگاه پوله وی معتقد است برای نیل به هسته اندیشه یک اثر که مقدم بر هر ساخت و شکلی است، باید شکل و ساختارها را کنار زده تا به آن واقعیت انتزاعی مقدم و از پیش موجود غیرمادی دست یافت و لذا نقد وی به دنبال یکی شدن با این آگاهی درونی و شهودی است و درصدد است با پس زدن شکل‌ها و ساختارها، آگاهی آغازین و ناب نویسنده را از هستی درک کند.^۱

اگر این سخن در حوزه آثار هنری جای طرح داشته باشد، باید دید آیا در حوزه نقد اندیشه‌های علوم انسانی نیز (در همه جایگاهان آن) مسأله به همین صورت تحلیل می‌شود.

اولین نکته آن که با همه همدلی منتقد با جهان خالق یک اثر امکان دستیابی به آگاهی ناب و شهودی نویسنده اثر وجود دارد؟ اگر مسأله از سنخ شهود است که جهان شهودی هر فردی مختص خود و متفاوت با هر آن دیگری و البته غیرقابل دسترس خواهد بود. دومین این که در دایره نقد اندیشه در حوزه علوم انسانی، همدلی منتقد با مؤلف نه صرفاً برای رسیدن به حس ناب مشترک که به جهت فهم و درک درست نظام اندیشه‌ای و تفکرات یک اندیشمند است. سوم، همان‌گونه که احساس ناب با همه درجه خلوص اش مادام که صورت بیرونی نیابد قابل تشخیص نیست، به طریق اولی چنانچه تفکر انتزاعی ذهنی، شکل و شمایل سخن، کلام و گفتار عینی پیدا نکند، قابلیت مذاکره و گفتگوی علمی، نقد و بررسی، و سنجش و مقایسه صحت و سقم نخواهد یافت و لذا هر اندیشه‌ای باید صورت مکتوب علمی یافته و همراه با «شواهد و استدلال و تحلیل و بررسی» شود تا

---

۱. ر.ک: بابک معین، مرتضی، نقد مضمونی، آراء و اندیشه‌ها و روش‌شناسی ژرژ پوله، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۸۹، ص ۱۵۱ و ۵.

پیشگفتار ۷

بتوان پیرامون راستی و ناراستی و درستی و نادرستی آن سخن گفت و به این منظور محتوای علمی یک اندیشه، محتاج شکل و صورت علمی می‌شود تا از زاویه این قالب بتوان به باطن آن محتوا نظاره کرد و ارزیابی دقیقی از آن ارائه داد. بنابراین در یک کلام، نقد محتوایی یک اندیشه با نقد شکلی آن همراه و عجین می‌گردد.

نه تنها براساس این منطق که به ضرورت کاربردهای علمی و عملی دیگر نیز در «شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی»، نقد و تحلیل و بررسی کتب و متون علوم انسانی از دو زاویه شکلی و محتوایی مورد نظر قرار گرفته و به همین جهت برای داوری علمی پیرامون یک اثر، مؤلفه‌های گوناگونی در دو بُعد بیرونی - صوری - شکلی و نیز درونی - باطنی - محتوایی مطرح، و هر کتابی بر اساس این شاخصه‌ها به سپهر تحلیل علمی می‌افتد.

بر این بنیان «شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی» با در اختیار داشتن ۱۳ گروه تخصصی^۱ در تمامی رشته‌ها و حوزه وسیع علوم انسانی، تنها مجموعه دانشگاهی و علمی پس از انقلاب شکوهمند اسلامی است که با قریب به ۱۸ سال سابقه فعالیت خود در زمینه بررسی، تحلیل، ارزیابی و نقد متون و کتب علوم انسانی و با مشارکت صاحب‌نظران و شبکه پویای استادان حوزوی و دانشگاهی سراسر کشور، همچنان پرشتاب، اما نجیبانه به فعالیت تعریف شده خود ادامه می‌دهد.

از جمله سیاست‌های اصلی این شورا کمک به رشد تفکر انتقادی در تولیدات علمی دانشگاهی بود و در آغاز فعالیت خود به این نتیجه رسید که تولید علم در حوزه علوم انسانی بدون توجه به نقد وضعیت موجود و البته نقد محتوای کتب درسی دانشگاهی و منابع علمی موجود، موجب ارتقاء این علوم نخواهد شد. اما افزون بر این، اهداف دیگری نیز دنبال می‌شد مانند: توسعه فرهنگ نقد در جامعه علمی، تقویت جایگاه علوم انسانی در

---

۱. گروه‌های تخصصی «شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی» عبارتند از: گروه ۱- علوم سیاسی ۲- علوم اجتماعی ۳- فلسفه و کلام ۴- علوم تربیتی ۵- روانشناسی ۶- روش‌شناسی علوم انسانی اسلامی ۷- فقه و حقوق ۸- تاریخ، هنر و باستان‌شناسی ۹- زبان و ادبیات فارسی ۱۰- زبان و ادبیات عربی ۱۱- زبان‌شناسی ۱۲- اقتصاد و ۱۳- مدیریت

۸ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

کشور، نسبت سنجی سازواری تولیدات علوم انسانی با مبانی فرهنگ و جهان‌بینی اسلامی، تدوین و اصلاح سرفصل‌ها و برنامه‌های آموزشی علوم انسانی و یا تولید متون دانشگاهی با رویکرد اسلامی - ایرانی.

گرچه در طول این سال‌ها در مسیر فعالیت‌های شورا فراز و نشیب‌های بسیاری وجود داشته اما با همه تنگناها و مشکلات، نیت خیر و صفای صدق بانیان اصلی، انگیزه عالی و هدفمند اعضا، همراهی اندیشمندان استادان و صاحب‌نظران حوزه و دانشگاه، همکاری مشفقانه مدیران و یاری مجدانه اعضا دبیرخانه شورا، سبب شده تا این نهاد علمی به دور از هیاهوهای ظاهری کار خود را با اتقان پیش برد و متناسب با شرایط، نقاط قوت و ضعف خود را ارزیابی کند. در این راستا از سال ۱۳۹۰ همزمان با رویکرد جدید مدیریتی که به ساختار شورا و کیفیت و کمیت فعالیت‌ها و برون‌دادهای آن صورت گرفت، مجموعه دستاوردها و کارهای آن شتاب روزافزونی به خود گرفته و شاهد تغییر و تحولات بنیادینی بوده‌ایم. در این ردیف نقد و تحلیل نظریه‌های مطرح و تاثیرگذار جهانی در قالب کتب و متون تراز جهانی در دستور کار گروه‌های تخصصی شورا قرار گرفت تا به این طریق علاوه بر ترویج جریان نقد در مراکز دانشگاهی، نقد علمی، جامع و نظام‌مند نظریات مطرح در گستره علوم انسانی معاصر و به ویژه غربی مورد لحاظ بوده و پیاپی تولید علوم انسانی اسلامی - ایرانی متناسب با مقتضیات جدید جهان علمی راهی به سوی تحقق بیابد. انتخاب متون براساس تقسیم‌بندی ملی و جهانی، در نظر داشتن متون آکادمیک جهانی و نه صرفاً متون ترجمه‌ای، و همچنین ارائه نقدهای نظریه محور و نه صرفاً متن محور، بخشی از آثار این رویکرد جدید است.

امیدوارم بتوانیم این تلاش مضاعف را با مدیریت بهینه، ذهنیت خلاق و همیاری مراکز و اندیشمندان علوم انسانی به سمت چنان هدفی پیش ببریم که در آینده‌ای نه چندان دور

پیشگفتار ۹

مراکز علمی و پژوهشی در ایران، به عنوان مراجع نقد علمی آخرین دستاوردهای روز علوم انسانی جهان به حساب آیند.^۱

بی‌گمان هریک از گروه‌های تخصصی شورا براساس اساس‌نامه و آیین‌نامه‌های موجود، وظایف و برنامه‌های خود را در حیطة عناوین مختلفی تنظیم می‌کنند مانند: برگزاری جلسات گروه، ارائه نقدنامه‌های تخصصی حاوی داوری و نقد کتب ملی، ارائه نقدنامه‌های متون در تراز جهانی، ارائه مقالات علمی پژوهشی نقد متون جهت چاپ در نشریه علمی پژوهشی پژوهشنامه انتقادی متون و برنامه‌ریزی درسی، طرح‌های پژوهشی، طرح تألیف کتاب، برگزاری همایش، کارگاه و نشست‌های تخصصی، برگزاری جلسات نقد نظریه‌های علمی، برگزاری جلسات مشترک نقد کتاب با مولفین و ناقدین و...

یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های گروه‌های تخصصی، تنظیم و چاپ نقدنامه‌های تخصصی در حوزه رشته خاص خود است که محصول یک فرایند طولانی و بسیار پر زحمت می‌باشد. هر نقدنامه حاوی خلاصه جمع‌بندی نهایی داوری‌های علمی انجام شده در خصوص کتب منتخب در هر گروه خواهد بود؛ گروه‌های تخصصی که متشکل از استادان و صاحب‌نظران مرتبط با رشته تخصصی بوده و غالباً از گرایش‌های گوناگون در آن رشته خاص و با پوشش تمامی دانشگاه‌های کشور برگزیده می‌شوند و از لحاظ ساختار مدیریتی، هر گروه متشکل از رئیس، (به‌عنوان مسئول اصلی و مدیر علمی) و نیز دبیر گروه (به‌عنوان بازوی اجرایی و پی‌گیری امور گروه) و همچنین اعضاء گروه (به‌عنوان بدنه اصلی علمی مجموعه) است. روند اجمالی بررسی و نقد کتب در گروه‌ها بدین شکل است که کتاب‌ها و متون مورد نظر پس از معرفی از سوی اعضاء گروه و یا مراکز و یا اعضاء هیئت علمی دانشگاه‌ها، در گروه مطرح شده و جهت نقد و بررسی انتخاب می‌شوند و سپس برای حداقل ۲ استاد صاحب‌نظر به همراه فرم‌های مخصوص نقد و داوری ارسال می‌گردند.

---

۱. ببینید: شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی، شیوه‌نامه نقد و تحلیل آثار و کتب در تراز جهانی، تهران، انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، بهمن ۱۳۹۰.

۱۰ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

منتقدین مورد نظر براساس فرم‌های نقد و بررسی که حاوی پرسش‌های متعدد و جامع شکلی و محتوایی است، متن منتخب را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و پاسخ‌های خود را در جداول منعکس می‌کنند. این پاسخ‌ها در جلسه تخصصی گروه توسط استادان رشته، مطرح و به بحث گذارده شده و چنانچه نیاز به بازبینی داشته، پس از نظر بازبین تحریر شده و نهایتاً در فرم‌های مخصوص، جمع‌بندی نظرات در قالب ابعاد شکلی و محتوایی و نقاط قوت و ضعف، چکیده‌سازی خواهد شد و به تأیید نهایی گروه می‌رسد تا در فرجام کار (به فراخور حال و نظر گروه) برای مولف، ناشر، گروه علمی، دانشکده، و یا سایت شورا ارسال و منعکس گردد. در نامه‌های ارسالی به مولفین و ناشرین محترم از آنها دعوت می‌شود در جلسه‌ای که به همین مناسبت توسط گروه مربوط منعقد می‌شود شرکت جسته تا نظرات منتقدین و مولفین به بحث و تبادل نظر علمی مشترک گذارده شود. از سوی دیگر از منتقدین کتب و متون درخواست می‌شود مجموعه دیدگاه‌های انتقادی خود را پیرامون متن مورد داوری در قالب یک دستورالعمل پیشنهادی^۱ به صورت یک «مقاله نقد» تنظیم کنند تا این امکان نیز فراهم گردد که مقالات پژوهشی منتقدین از طریق نشریات پژوهشی شورا و همچنین وسایل ارتباطی دیگر در اختیار شبکه علمی فرهیختگان کشور قرار گیرد و بدین وسیله چرخه نقد علمی رونق یابد. آنچه می‌تواند این فرایند را تکمیل و بر بالندگی آن بیافزاید امکان تحقق «سامانه نقد نقد» است که در پی هر نقدی، نقدی دیگر؛ پخته‌تر و فربه‌تر، پی در پی درآید تا نبض زنده نقد در سائقه جامعه علمی، پر تفتن در حال حرکت آمده و علاوه بر این، لایه‌های گوناگون مسایل علمی به تحلیل و تبیین لازم درآید، و جامعه نخبگانی نیز از این پیکره پردغدغه بهره‌های علمی لازم را ببرد.

پرواضح است که فرآیند نقد متون؛ از برگزاری جلسات گروه تا گزینش متن و ارسال فرم‌ها و جمع‌آوری و جمع‌بندی کار، روندی زمان‌مند است، اما آنچه برای گروه‌های تخصصی شورا اهمیتی دوچندان یافته، دقت در افزایش کیفیت علمی نقدها و کم کردن

۱. رک: شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی، فرم نقد و بررسی متون و کتب علوم انسانی (کتب ملی)، ص ۹

پیشگفتار ۱۱

زمان حصول نتیجه خواهد بود و با وجود این که فرم‌های نقد و بررسی متون، چندین دوره مورد تجدید نظر و بازنویسی قرار گرفته و از این حیث می‌توان اذعان کرد که در موقعیت خود از نصاب بالایی ملاک‌های علمی برخوردار است، اما همچنان تا دربرداشتن تمامی شرایط مطلوب و جامع، فاصله وجود دارد که امیدواریم قدم به قدم این مرزها کمتر شود. با این توضیحات مجموعه پیش رو تحت عنوان «نقدنامه گروه تخصصی» یکی از دستاوردها و محصولات گروه‌های «شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی» است که برآمده از یک روند پرتکافو بین سه حلقه «شورای مرکزی»، «گروه تخصصی» و «دبیرخانه شورا» است و بر این پایه، بایسته است خوانندگان فرهیخته به این نکات توجه کنند:

۱- تجربه نقد و بررسی متون علمی به شیوه جاری یک تجربه نو و جدید است و از این رو باید به لوازم و مقتضیات چنین امری آن هم در جامعه‌ای که هنوز فرهنگ نقد جای و گاه ضروری و لازم خود را نستانده، توجه درخور داشت و به ویژه صبوری، آداب دینی و اخلاقی، و الزامات نقادی علمی را مدنظر قرار داد.

۲- یکی از مهم‌ترین اهداف «شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی» از چاپ و نشر نقدنامه‌های گروه‌های تخصصی، علاوه بر ترویج جریان نقد علمی، دعوت خاضعانه از همه صاحب‌نظران و به خصوص مؤلفین محترم برای شرکت در «سامانه نقد نقد» است تا چرخه «ان قلت علمی» بر مدار یک مسأله پژوهشی بتواند به روشن شدن ابعاد آن و حل و تحلیل مسایل و معضلات روزآمد جامعه (از منظر کارکردهای علوم انسانی) منتهی گردد.

۳- فرهیختگان محترم باید در نظر آورند که مجموعه عملکرد طولانی و دقت نظرهای استادان، نهایتاً در یک یا دو صفحه جمع‌بندی نهایی می‌شود که در واقع چکیده‌دها صفحه مطلب و داوری‌های موجود است. اگرچه براساس آیین‌نامه‌های شورا مسئولیت علمی نهایی جمع‌بندی‌ها با رئیس گروه است اما با همه مراقبت‌های گروه، به صورت

۱۲ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

طبیعی این امکان وجود دارد که در مواردی، مقاصد مؤلفین و یا حتی مطالب منتقدین به‌درستی و با ظرافت منعکس نشده باشد و لذا در این فرض با مراجعه به اصل متن و یا اصل نقد باید به رفع ابهام مبادرت ورزید.

۴- گاه در یک گروه بین نقدهای ارائه شده از جهت تعداد صفحات و یا حتی شیوه ارائه نقد، و گاه بین گروه‌های مختلف شورا، ممکن است وحدت رویه کامل و جامعی در نقد نامه‌ها مشاهده نشود که این امر ریشه در آزادی عمل تشخیص گروه یا تفاوت سبک و رشته‌های تخصصی و یا تفاوت سیاق کتب مورد نقد دارد؛ و گرچه نباید و نمی‌توان سبک و سیاق ۱۳ گروه تخصصی را در دامنه پر پیمانۀ خانواده بزرگ علوم انسانی کاملاً با یکدیگر یکسان‌سازی کرد اما درصدد هستیم با حفظ روحیۀ خلاقیت گروه‌ها، تفاوت‌های صوری را به حداقل برسانیم.

۵- در مجموعه منشورات پیش روی نقد نامه‌های گروه‌ها در سال ۱۳۹۰، سعی بر آن بوده برای نخستین بار، شکل ارائه و قالب کار همسان باشد تا علاوه بر رفع نسبی اشکال پیش یاد، همه آنچه لازم است یک نقدنامه تخصصی در حوزه علوم انسانی واجد آن بوده، دارا باشد. امیدواریم با همت مثال زدنی رؤسا و دبیران محترم گروه‌ها بتوانیم در منشورات بعدی در جهت کیفی‌سازی لازم حرکت کنیم.

سخن آخر، دعوت از همه اندیشمندان، پژوهشگران و مؤلفین محترمی است که کتب آنها در این مجموعه مورد نقد و بررسی قرار گرفته تا با ارسال نظرات و نقدهای خود ما را مفتخر به یاری رسانند.

لازم است از ریاست محترم «شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی» جناب آقای دکتر حمیدرضا آیت‌اللهی و همه همکاران ایشان در پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی به پاس حمایت‌های مستمر خود تشکر کرده و به ویژه به دوستان عزیز و اعضاء سخت‌کوش دبیرخانه شورا خانم‌ها: اسماعیلی و محسنی و آقایان: مقیسه، نجف‌پور، نصیری و شهابی، درودی بی‌کران بفرستیم.

پیشگفتار ۱۳

همچنین سپاس‌گزاری خالصانه خود را از تلاش‌های ارزشمند استاد گرانمایه جناب آقای دکتر جان‌الله کریمی مطهر رئیس محترم گروه زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی و نیز دبیر گروه جناب آقای دکتر احمد رضانی که توأمان زحمات اصلی تهیه و گردآوری این مجموعه را برعهده داشته‌اند، اعلام کرده و امیدوارم پس از این شاهد به بار نشستن سایر فعالیت‌های چشمگیر این عزیزان باشیم.

سیدحسین حسینی

دبیر شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی

۱۳۹۲/۵/۵

مقدمه

معرفی گروه زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی شورای
بررسی متون و کتب علوم انسانی

(یادداشت رئیس گروه)

گروه زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی به صورت رسمی از تاریخ ۷۵/۱۰/۲۰ با حضور ۹ تن از اساتید صاحب نظر شروع به فعالیت کرد. در طول این سال‌های گذشته تلاش شد گروه به عنوان یک مرجع نقد کتب آموزشی و پژوهشی رشته‌های مختلف زبان‌های خارجی در سطح دانشگاه‌های کشور معرفی گردد و به صورت علمی تازه‌های نشر این حوزه را مورد نقد و بررسی قرار دهد. همیشه تلاش گردید این فکر در سطح جامعه علمی و دانشگاهی کشور القاء گردد که مرجعی در سطح کشور وجود دارد که کتاب‌های مختلف حوزه زبان‌شناسی و زبان و ادبیات خارجی را بلافاصله مورد نقد و بررسی قرار می‌دهد.

گروه، برای رسیدن به اهداف خود به نقد و بررسی کتاب‌هایی پرداخته که در دانشگاه‌های کشور به عنوان منابع اصلی و فرعی درس‌ها معرفی و تدریس می‌شوند. در این نقد و بررسی‌ها به طور کلی داوران کوشیده‌اند با در نظر داشتن معیارهای مندرج در فرم‌های تهیه شده از سوی شورا، درباره کتاب‌ها اظهار نظر نمایند و در معرفی بهترین منابع برای تدریس در دانشگاه‌ها، برخوردار بودن مآخذ از ملاک‌های زیر را لحاظ کنند و آن‌ها را از مؤلف کتاب انتظار داشته باشند:

۱. تناسب حجم کتاب با تعداد واحد درس معین؛
۲. هماهنگ بودن عناوین کتاب با محتوای آن و رعایت قواعد زبان فارسی و نکات بلاغی و کاربرد صحیح شیوه‌های نقلی، توصیفی، برهانی و تحلیلی در تدوین کتاب و در تناسب با موضوع آن؛
۳. به‌روز بودن و غنای مطالب کتاب و بهره‌گیری از آخرین دستاوردهای دانش بشری در حوزه مربوطه؛
۴. استفاده از اصطلاحات تخصصی مناسب و معادل‌های مقبول در حوزه تخصصی اثر؛
۵. تناسب محتوایی اثر با تعداد واحدهای درس معین
۶. استفاده مؤلف از منابع متعدّد و معتبر و روزآمد از حیث علمی و رعایت تسلسل و انسجام منطقی مطالب در کل متن؛

۱۸ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

۷. مطمح نظر قرار دادن اصول اخلاقی و مغایر نبودن آثار با ارزش‌های اسلامی، ایرانی و بومی؛
۸. رعایت سایر نکات فنی و ویرایشی که از سوی شورای بررسی متون در فرم‌هایی به منظور نظرخواهی از صاحب‌نظران، تدوین شده تا کتاب‌های موجود را نقد و بررسی و بر اساس ضوابط علمی، محاسن و معایب آثار را تدوین کنند.
- بر اساس شیوه‌نامه مصوب شورای بررسی متون، هر کتاب برای داوری برای دو تن از اعضای صاحب‌نظر هیئت علمی دانشگاه‌ها یا مؤسسات طراز اول تحقیقاتی سراسر کشور ارسال می‌شود. برای انتخاب داوران نیز معیارهایی چون صاحب‌نظر بودن در حوزه آن کتاب و تدریس درس در رابطه با کتاب مطمح نظر بوده است. فرم‌های داوری را دو نفر دیگر به عنوان بازبین ملاحظه و نتیجه داوری‌ها را در قالب فرم‌های بازبینی برای طرح در جلسه گروه عرضه می‌کنند. پس از آن گروه تخصصی زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی که متشکل از اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی مختلف است نظر خود را به صورت نهایی درباره کتاب اعلام می‌نمایند.
- در طول ۱۶ سال گذشته حدود ۱۰۰ نفر از اساتید برجسته زبان‌های خارجی دانشگاه‌های مختلف کشور به عنوان اعضا و داوران این گروه همکاری داشته‌اند و حاصل این همکاری بررسی و نقد ۱۲۳ کتاب می‌باشد. همچنین گروه در طول این مدت ۶ عنوان کتاب تألیف و ۱۵ نشست تخصصی برگزار کرده است. جهت استفاده بهتر از دیدگاه‌های داوران محترم گروه مقرر گردید داوری‌های اساتید محترم در قالب نقدنامه‌های تخصصی چاپ و مورد بهره‌برداری گسترده صاحب‌نظران و علاقه‌مندان این حوزه قرار گیرد. مجموعه حاضر حاصل این تعاملات فکری است که ضمن قدردانی از تمام عزیزانی که در راستای برآوردن این هدف گروه را یاری نموده و حاصل اندیشه و تلاش خود را در اختیار علاقه‌مندان اعم از اساتید، دانشجویان و ... نهادند، تقدیم می‌شود. همچنین حمایت‌های مستمر جناب آقای دکتر حمید رضا آیت‌اللهی، ریاست محترم شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی، درخور تشکر و سپاس فراوان است. از مساعی ارزنده دبیر محترم شورای بررسی متون آقای دکتر سید حسین حسینی، و همکاران ایشان به ویژه آقای حسین مقیسه مسئول محترم دبیرخانه سپاسگزاریم.

یادداشت رئیس گروه ۱۹

شایان ذکر است که برخی از کتاب‌های نقد شده در این مجموعه، توسط نویسندگان و مترجمان مورد بازنگری و ویرایش قرار گرفته‌اند. بنابراین حین خواندن متن نقد باید به سال نشر اثر نیز توجه کرد. در حقیقت این اثر به مستندسازی نقدهای انجام شده در سال‌های گذشته پرداخته است. با این حال، در صورتی که مولفان یا مترجمان کتاب‌های مورد نقد و بررسی قرار گرفته توضیح و یا پاسخی در مورد نقدهای چاپ شده داشته باشند، در شماره‌های بعدی نقدنامه‌های گروه به چاپ خواهد رسید. در ضمن گروه آمادگی دارد جلساتی را با حضور مولفان، داوران و علاقمندان این حوزه برگزار نماید. امید است خوانندگان محترم این مجموعه، پس از مطالعه آن، نظر و پیشنهاد خود را جهت پربارتر شدن نقدهای این گروه به نشانی دبیرخانه شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی ارسال فرمایند. گروه زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی مشتاقانه پذیرای نقدها و پیشنهادهای همه همکاران و خوانندگان عزیز خواهد بود.

در این نقدنامه گروه که ویژه زبان و ادبیات روسی است ۱۴ کتاب مورد بررسی قرار گرفته است که ۶ عنوان در حوزه ادبیات روسیه، ۴ عنوان در زمینه دستور زبان روسی و همچنین ۴ عنوان دیگر هم در زمینه ترجمه و علوم اسلامی به زبان روسی مورد نقد و بررسی قرار گرفته است. کمیته تخصصی روسی گروه زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی در طول این مدت تلاش کرد در جهت رفع خلأهای موجود در حوزه آموزش زبان و ادبیات روسی کتاب‌هایی را نیز تألیف نماید و در طول فعالیت‌های سال‌های گذشته در این راستا ۶ جلد کتاب به چاپ رسانده است و ۳ جلد دیگر زیر چاپ دارد.

جان‌الله کریمی مطهر

گروه زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی

شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی

نقد و بررسی کتب

«آثار برگزیده آنتون پاولویچ چخوف»

مؤلف: مرضیه یحیی پور، جان الله کریمی مطهر

ناشر: جهاد دانشگاهی

سال نشر: ۱۳۸۹

نوبت چاپ: اول

محل نشر: تهران

تعداد صفحات: ۲۶۶

کتاب آثار برگزیده آنتون پاولویچ چخوف به عنوان منبع برای درس‌های «نمایشنامه»، «داستان کوتاه»، «آثار ادبی روسی» در مقطع کارشناسی رشته زبان و ادبیات روسی کاربرد دارد. به طور خلاصه می‌توان گفت که مولفان در این کتاب، تعدادی از آثار برگزیده چخوف و نمایشنامه «باغ آلبالو» را مورد بررسی قرار داده‌اند. در ابتدای اثر زندگی‌نامه نویسنده آمده است و پس از آن نحوه صرف و درست خواندن اعداد به کار رفته در این کتاب توضیح داده شده است. از آنجا که مقوله صرف اعداد یکی از مقوله‌های پیچیده و دشوار در زبان روسی است، این کار مولفان برای دانشجویان بسیار مفید است. پس از آن، نه داستان معروف و فوق‌العاده جالب آنتوان چخوف مورد بررسی قرار گرفته است. لغات سخت و دشوار آن‌ها ترجمه و بعضی از لغت‌ها که درک آن‌ها از لحاظ فرهنگی برای دانشجویان ایرانی مشکل است، مورد تحلیل و تفسیر قرار گرفته است. در قسمت آخر این کتاب نمایشنامه «باغ آلبالو» درج و در دو مقاله جداگانه تحلیل شده است. در صفحه ۲۴۴ هم ۱۴ رتبه اجتماعی که در جامعه روسیه (قبل از انقلاب ۱۹۱۷) وجود داشته، آورده شده است. این جدول به دانشجویان کمک می‌کند تا تصور و اطلاعات دقیق و درستی از طبقات اجتماعی روسیه قبل از انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ داشته باشند.

۲۴ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

- این کتاب به عنوان یک کتاب کمک درسی یا به عبارت دیگر به عنوان یک منبع فرعی در درس ادبیات روسی می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد و با توجه به نقش آن، جامعیت موضوع و محتوای آن مناسب است.
- در مجموع در حوزه آموزش زبان و ادبیات روسی در ایران نمونه‌های دیگری وجود ندارد. شاید این اثر از اولین تجربه‌های آماده‌سازی کتاب‌های کمک آموزشی با استفاده از داستان‌های معروف نویسندگان بزرگ روسیه برای دانشجویان ایرانی باشد.
- اثر به خوبی تنظیم شده است. در ابتدا زندگی و آثار آنتوان چخوف بررسی شده است، سپس بعضی از آثار برجسته این نویسنده بزرگ روسیه و همچنین نمایشنامه «باغ آلبالو» بررسی شده است.
- برای تالیف کتاب از منابع بسیار معتبر و مرتبط با موضوع استفاده شده است که در قسمت منابع نیز ذکر شده‌اند.
- صرف اعداد در قالب بیان تاریخ رویدادها و وقایع در متون مختلف، به دانشجویان ترم‌های پایین کمک می‌کند تا هم درست‌تر تلفظ نمایند و هم در درک صحیح مفهوم متن، موفق‌تر باشند. وجود جدول رده‌بندی اداری در پایان کتاب، به دانشجویان کمک می‌کند تا درک و تصور بهتری از شرایط و اوضاع قبل از انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ داشته باشند. در واژه‌نامه که هماهنگ با متن شماره گذاری شده، مفهوم کلمه ذکر گردیده که دانشجویان به راحتی به مفهوم متن پی خواهند برد. مراجعه به فرهنگ لغت همیشه کار ساده و راحتی نیست و تفسیر خوب و به‌جای برخی کلمات و ترکیبات در واژه‌نامه به غنای کار افزوده و زبان‌آموزان را به ادامه کار ترغیب و تشویق نموده تا راحت‌تر متون مورد نظر در کتاب را خوانده و این مسأله باعث می‌شود که آن‌ها به مطالعه متون به زبان روسی علاقه‌مند شوند.

آثار برگزیده آنتون پاولویچ چخوف ۲۵

پیشنهاد:

- در پیشگفتار کتاب بهتر است به جای «از ویژگی‌های بارز کتاب ضربه بر روی ... و صرف اعداد موجود در کتاب است» از ترکیب «صرف اعداد در قالب بیان تاریخ رویدادها و وقایع» استفاده شود.
- علاوه بر نقد و بررسی به صورت کلی، بهتر بود هر داستان به‌طور جداگانه مورد بررسی قرار می‌گرفت و دیدگاه منتقدان هم عصر چخوف و هم چنین دیدگاه منتقدان معاصر درباره آثار این نویسنده آورده می‌شد.
- نگارش اثر (به زبان روسی) روان و رساست. ضربه‌گذاری روی هجاها انجام شده و این امر کار خواندن را برای زبان‌آموزان (دانشجویان) آسان نموده است.
- بهتر می‌بود هر یک از نه داستان به صورت مجزا مورد تحلیل ادبی قرار می‌گرفتند. نه داستان مورد اشاره از لحاظ لغوی به صورت کامل مورد بررسی قرار گرفته‌اند، ولی به صورت مستقل تفسیر و تحلیل ادبی نشده‌اند. پیشنهاد می‌گردد در پایان هر داستان، تحلیل ادبی آن‌ها هم بیاید. مولفان با این کار می‌توانستند ضمن بررسی داستان‌های مورد اشاره، یک الگوی مناسب را برای تحلیل داستان‌های ادبی به دانشجویان ارائه بدهند. البته لازم به ذکر است مولفان چنین کاری را در رابطه با نمایشنامه «باغ آلبالو» در این کتاب با موفقیت ارائه کرده‌اند. همچنین پیشنهاد می‌دهم که نامه‌های چخوف در رابطه با نمایشنامه «باغ آلبالو» در صفحه ۲۳۳ این کتاب آورده شود. این نامه‌ها می‌توانند کمک زیادی به درک درست نمایشنامه فوق داشته باشند.
- از آن‌جا که این کتاب آموزشی است، اگر فایل صوتی آن در یک CD آماده شود برای دانشجویان بسیار مفید خواهد بود. در مجموع این کتاب برای دانشجویان بسیار مفید است. با تحلیلی که در این کتاب روی نمایشنامه باغ آلبالو انجام شده است، درک عمق و محتوای آثار چخوف برای دانشجویان آسان‌تر شده است. این کار تأثیر زیادی در ایجاد علاقه در جهت آموزش زبان و ادبیات روسی دارد. در داستان‌های نویسندگان بزرگ واژه‌هایی هستند که از

۲۶ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

طرفی بسیار دشوار هستند و گاهی اوقات موجب می‌شوند دانشجویان از مطالعه اثر صرف‌نظر کنند و از طرف دیگر این واژه‌ها دارای بار معنایی هستند که درک آن‌ها برای فهم اثر لازم است. مولفان در این کتاب با توضیح و تفسیر این واژه‌ها سعی کرده‌اند مشکلات فوق‌الذکر را برطرف کنند.

«آموزش نوین زبان روسی جلد ۲»

مؤلف: حسین لسانی

ناشر: بازتاب

سال نشر: ۱۳۷۸

نوبت چاپ: اول

محل نشر: تهران

تعداد صفحات: ۲۹۹

کتاب آموزش نوین زبان روسی را می توان به عنوان منبع کمک درسی در درس «دستور زبان روسی ۱» در مقطع کارشناسی به کار برد. اثر حاضر به اقتضای ماهیت خود، از متون بلندی برخوردار نیست، اما روانی و رسایی مناسبی دارد. قواعد ویرایش و نگارش به خوبی رعایت شده است. و با توجه به سرفصل - های درس «دستور زبان روسی ۱» در ۴ واحد درسی، حجم اثر مناسب است. فونت انتخاب شده چه برای فارسی چه برای روسی مناسب است، اما کم‌عرض بودن حاشیه‌های صفحه، مطالعه آن را قدری خسته کننده می‌سازد.

در معادل‌یابی اصطلاحات تخصصی گاه اصرار بر معادل‌یابی آن‌ها در میان اصطلاحات دستوری کلاسیک فارسی - عربی دیده می‌شود که ممکن است خطا انگیز باشد. معادل گرفتن صرف برای морфология و ترجمه اصطلاحات совершенный و несовершенный به مطلق و استمراری از دقت کافی برخوردار نیستند. با این همه در بخش وسیعی از اصطلاحات تخصصی به کار گرفته شده دقت کافی مبدول شده است.

۲۸ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

مثال‌های متعدد در کتاب بر غنای آن افزوده است، اما در حیطة تمرین و آزمون که لازمه کتب درسی است به قطعه‌ای بسنده شده است که در واقع اثری مستقل از خاورونینا- شیروچنسکایا است و عیناً در پایان کتاب چاپ شده تصویری شده است. بدیهی است احتمال حتی درصدی تفاوت سبک میان متن اصلی کتاب و متن تمرینی ضمیمه شده می‌تواند به کارآیی آزمون کتاب صدمه بزند. جدول‌های متعدد و مناسبی نیز در کتاب به دست داده شده است، اما اثر فاقد تصویر است. به نظر می‌رسد محتوای کتاب حاضر جامعیت و کفایت لازم را دارد.

عنوان اثر، **آموزش نوین زبان روسی** اساساً عنوان نامناسبی به نظر می‌رسد. واژه نوین ارزش تخصصی ویژه‌ای ندارد و مفهوم روشنی را نمی‌رساند. ضمناً کتاب حاضر «آموزش زبان روسی نیست»، بلکه چنان که در مقدمه کتاب نیز به صراحت گفته شده، دستور زبان روسی است. لذا پیشنهاد می‌شود عنوان مناسبی برای آن گزیده شود.

موارد متعددی از سرفصل‌های پیش‌بینی شده در برنامه، در کتاب حاضر دیده نمی‌شود. به عنوان نمونه می‌توان از مباحثی چون جنس اسامی، مطابقت کلمات در جنس، قاعده جمع بستن اسامی، ضمائر ملکی، مطابقت کلمات در تعداد و موارد متعدد دیگر از سرفصل‌ها اشاره کرد که در کتاب حاضر دیده نمی‌شود. در واقع به نظر می‌رسد کتاب حاضر شکلی بسط یافته از بخشی از برنامه پیش‌بینی شده برای دستور زبان روسی (۱) است. ضمناً طبق آنچه مولف محترم خود در مقدمه کتاب یادآور شده است، اساساً این کتاب به عنوان درس‌نامه دستور زبان روسی (۱) نوشته نشده و هدف وسیع‌تری در آن دنبال می‌شده است.

طبیعی است که کتاب تناسب کافی را برای استفاده دانشجویان زبان و ادبیات روسی دارد. اما با توجه به عدم تطابق آن با دروس پیش‌بینی شده معمول، ممکن است بتواند به عنوان منبعی کمک درسی برای دستور زبان روسی استفاده شود.

داده‌های ارائه شده از نظر روزآمدی به نظر مناسب است و مشکل خاصی در این رابطه دیده نمی‌شود. تنها آنچه قابل نقد است، مبنایی است که مولف محترم در مقدمه کتاب توضیح داده و آن کوشش در جهت آموزش دستور زبان روسی در مقایسه با دستور زبان فارسی است. مقایسه مورد به مورد دستور زبان روسی با دستور زبان فارسی روش مناسبی برای آموزش نیست، مطالعه دستورشناسی مقایسه‌ای مبحث دیگری است که جایی دیگر و عنوانی دیگر می‌طلبند. تا آن جا که به آموختن دستور زبان روسی باز می‌-

آموزش نوین زبان روسی ۲۹

گردد، سعی در جهت مقایسه مورد به مورد با دستور فارسی اشکالات جدی آموزشی را پدید خواهد آورد و با شیوه‌های روزآمد آموزش زبان دوم سازگاری نخواهد داشت. شاید وجه نوآوری کتاب حاضر همان سعی در جهت مقایسه دستور زبان روسی با فارسی باشد که در سطحی محدود در کتاب دیده می‌شود و آن نیز در اثری با هدف آموزشی در این سطح، بیش از آن که حسن محسوب گردد، جای تأمل و تردید دارد. نظم و انسجام درون بخش‌ها مناسب است، اما به طور کلی گزینش‌های صورت گرفته از مباحث دستور زبان روسی در این کتاب چندان با انسجام به نظر نمی‌رسد. آنچه مؤلف محترم از مباحث ساخت‌واژه (صرف) زبان روسی انتخاب کرده‌اند، انتخابی دلخواه است و مباحث مهمی مورد انتخاب قرار نگرفته است. در مباحث مربوط به نحو نیز شرایط مشابهی دیده می‌شود. در متن کتاب ارجاعی دیده نمی‌شود و تنها در پایان کتاب شماری از آثار به عنوان منابع مورد استفاده در تدوین کتاب معرفی شده‌اند.

«آموزش قرائت قرآن کریم به زبان روسی»

مؤلف: مرضیه یحیی پور
ناشر: مرکز ترجمه قرآن مجید
سال نشر: ۱۳۷۷
نوبت چاپ: اول
محل نشر: قم
تعداد صفحات: ۷۸

از این کتاب در گروه زبان و ادبیات روسی برای تدریس متون اسلامی و ترجمه پیشرفته استفاده می‌شود. دیدگاه‌ها و پیشنهادهای درباره اثر فوق بعد از طرح و بررسی در گروه زبان‌شناسی و آموزش زبان‌های خارجی مواردی به شرح زیر است:

نقاط قوت:

کتاب حاوی مطالبی در مورد آموزش قرائت قرآن کریم است، به صورت ساده و روان نوشته شده و از واژه‌ها و اصطلاحات مناسبی در آن استفاده شده است. از امتیازهای دیگر کتاب، این است که در آن برای فهم مطالب از قواعد نوین آواشناسی و تصاویر استفاده شده است و کیفیت چاپ خوبی دارد. از لحاظ انسجام خوب، کوتاه و مفید است؛ با اصول اعتقادی منافات ندارد و برای آموزش قرآن به کسانی که زبان آن‌ها روسی است و یا روسی می‌خوانند منبع آموزشی مناسبی است.

پیشنهادها:

خوب است از این کتاب به عنوان منبع اصلی استفاده شود و برای دروس متون اسلامی و ترجمه پیشرفته به عنوان یک منبع کمک درسی به کار رود.

۳۲ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

نقد تفصیلی:

- کتاب حاضر را می‌توان برای دروس «ترجمه متون اسلامی» و «ترجمه پیشرفته» در رشته زبان و ادبیات روسی به کار برد.
- کتاب حاضر بسیار ساده و روان تقریر یافته و توقعات آموزشی را در زمان کوتاه برآورده می‌سازد و برای سطح مورد نظر مناسب است.
- مثال‌هایی که به زبان روسی تدوین شده است مناسب هستند. در موارد لزوم نیز از متون عربی به‌خصوص از آیات قرآن استفاده شده است.
- متن حاضر در به کارگیری واژه‌های تخصصی بسیار خوب عمل کرده است و می‌توان از آن برای آموزش قرائت قرآن استفاده کرد و از این حیث بی‌نظیر است.
- تصاویر و جدول‌ها کمک فراوانی به تفهیم موضوع می‌کند و فقدان آن‌ها می‌توانست مشکل‌آفرین باشد.
- کیفیت چاپ متن بسیار خوب است.
- این کتاب به‌عنوان تنها منبع برای واحدهای درس مربوطه پیشنهاد نمی‌شود و نمی‌تواند کافی باشد. پیشنهاد می‌گردد که بعضی از قسمت‌های آن در کنار منابع دیگر مورد استفاده قرار گیرد.
- محتویات متن با فهرست آن مطابقت دارد. مطالب هر یک از فصول و عناوین متن جامعیت دارد.
- ترتیب، انسجام و تسلسل منطقی مطالب در هر فصل مناسب است.
- متن حاضر از جهت استفاده از منابع مرتبط از کفایت لازم برخوردار است.
- کتاب با سرفصل‌های شورای عالی برنامه‌ریزی مطابقت دارد. و برای تدریس «ترجمه متون اسلامی» و «ترجمه متون پیشرفته» می‌تواند بیشتر مورد استفاده قرار گیرد.
- استنادات و ارجاعات متن خوب است و از نظر صحت و سقم مشکلی ندارد.
- متن برای تدریس خوب است. چون ساده و روان نگاشته شده است و نویسندگان پیچیده کردن متن احراز نموده که به جذابیت و فهم آن افزوده است. این متن به

آموزش قرائت قرآن کریم به زبان روسی ۳۳

عنوان یک منبع فرعی می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد. در ابتدای کتاب اطلاعات خوبی از قرآن مجید آمده است. بعضی از سوره‌های کوتاه قرآن و همچنین عنوان سوره‌های کوتاه قرآن به زبان روسی ذکر شده است و اطلاعات مفیدی در مورد قرائت آن‌ها بیان شده است که قابل استفاده هستند. از طریقه آموزش قواعد تجوید و وقف و ... نیز بسیار می‌توان استفاده کرد. ضمناً اصطلاحات و تعبیرات آموزش قرآن (مد، کسره، فتحه و ...) در کتاب حاضر به شکل مناسب آورده شده است که برای دانشجویان جالب و مفید است.

□ روش تدریس مناسب قرآن کریم که نوعاً به سبک قدیم و سنتی است. مع‌هذا مخارج حروف به سبک فنوتیکی معاصر ارائه شده است. و برای آموزش تلفظ صحیح حروف عربی از تصویر استفاده شده است. این نکته از موارد قوت و مثبت کتاب است.

□ نقل مطالب با رعایت امانت صورت گرفته است.

□ مباحث کتاب برای تحکیم اصول اعتقادی می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

□ این کتاب در امور تبلیغی برون‌مرزی می‌تواند ارائه و مورد استفاده قرار گیرد، نیاز به آن در مساجد کشورهای مشترک المنافع نیز احساس می‌شود. از سوی دیگر چون ضرورت تبلیغ دین به شکل ساده آن توسط فارغ‌التحصیلان ایرانی انتظار می‌رود و قرآن محور می‌بایست باشد، آگاهی و تسلط به سبک مندرج در این کتاب که با قلم روان به تقریر درآمد راهگشا است. اما از آن‌جا که فعلاً در فهرست دروس، آموزش قرائت قرآن کریم وجود ندارد، از آن در حد منبع فرعی در واحدهای «ترجمه اسلامی»، «علوم انسانی»، و «ترجمه پیشرفته» می‌توان بهره برد. البته در صورت ایجاد واحدی به نام آموزش قرائت قرآن کریم این کتاب می‌تواند به عنوان متن اصلی مورد استفاده قرار گیرد. ضرورت این مسأله محل بحث است. در حال حاضر کتابی که از لحاظ آواشناسی نوین و بر اساس قواعد موجود در قرآن‌های چاپ کشور عربستان سعودی که حاوی تمام قواعد قرآن مثل تجوید و اقسام وقف و غیره باشد در دسترس نیست.

۳۴ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

□ به شورای عالی برنامه‌ریزی پیشنهاد می‌شود ۲ واحد درسی با عنوان «قرائت قرآن به زبان روسی» در سرفصل دروس زبان و ادبیات روسی اضافه شود و کتاب حاضر به عنوان منبع اصلی درس معرفی شود.

«ادبیات روسی (تحلیل، پرسش، تکلیف): برای دانشجویان ایرانی زبان و

ادبیات روسی»

مؤلف: مرضیه یحیی پور و جان‌اله کریمی‌مطهر

ویراستار: ماریا پترونا ژیگالووا

ناشر: مرکز نشر دانشگاهی

سال نشر: ۱۳۸۹

نوبت چاپ: اول

محل نشر: تهران

تعداد صفحات: ۳۸۵

این کتاب برای تدریس در دروس «تاریخ ادبیات روسی» و «آشنایی با آثار ادبی روسی» در رشته زبان روسی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد مناسب است.

□ نگارش کتاب خوب، روان و رسا است و از این لحاظ مشکلی ندارد.

□ حجم اثر مناسب است ولی بخش آزمون‌ها (صفحات ۲۴۳ الی ۳۱۰) و بخش

تحلیل متون ادبی (صفحات ۳۲۱ الی ۳۷۲) بهتر است غنی‌تر شود. بهتر بود

آثار بیشتری در این بخش مورد بررسی قرار می‌گرفت و نیز در صفحات ۲۴۳

الی ۳۱۰ آزمون‌های متنوع‌تری می‌آمد.

□ متن این کتاب از انسجام درستی برخوردار است و دارای بحث‌های مقدماتی،

جمع‌بندی، تمرین و ... است و موضوعات آن به خوبی تفهیم شده‌اند.

□ محتوای اثر با عنوان و فهرست آن کاملاً منطبق است. این اثر درباره ادبیات

است و در آن ادبیات روسیه در دوره‌های ابتدایی، قرون وسطی و دوران معاصر

بررسی شده است.

۳۶ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

- این اثر برای تدریس در مقطع کارشناسی زبان روسی مناسب است.
- اطلاعات این کتاب به‌روز است چون که از منابع جدید استفاده شده است.
- این کتاب از لحاظ ارائه مطالب نسبت به کتاب‌های دیگر متفاوت است. برای اولین بار در این کتاب آثار بسیاری از نویسندگان قرون ۲۰ و ۲۱ مورد بررسی قرار گرفته است. سؤالات بسیاری در پایان هر درس آمده است که کمک زیادی به پرورش خلاقیت دانشجویان می‌کند.
- در این اثر از آثار نویسندگان بزرگ روسیه و همچنین از نظر منتقدان بزرگ روسیه با ذکر نام آن‌ها استفاده شده است.
- در ابتدای هر درس توضیحاتی به فارسی ارائه شده است که بر غنای کتاب افزوده است.
- این کتاب از نظر نگارش روان و رسا است و با توجه به این‌که ضربه‌گذاری روی هجاها صورت گرفته است مطالعه آن برای زبان‌آموزان ایرانی آسان شده است.
- در این کتاب زبان‌آموزان با بخش وسیعی از تاریخ و ادبیات روسیه آشنا می‌شوند و با پاسخ دادن به پرسش‌های مربوط به آثار هر نویسنده، اصول و اندیشه‌های هنری نویسندگان روسی را درک نموده و به اهمیت مطالعه آثار آنان پی می‌برند.
- در این اثر به بررسی تاریخ آفرینش آثار هنری، به خلاقیت و سبک و زبان نویسنده و پیچیدگی و عمق آثار و موضوعات تاریخی- ملی پرداخته شده است.
- دانشجویان با حل تمرینات این کتاب، با جهان‌بینی نویسندگان، زبان، سبک و خط مشی هنری نویسندگان آشنا خواهند شد و توانایی لازم را جهت تحلیل اثر مورد نظر به دست می‌آورند و بر مفاهیم نظری تسلط بیشتری می‌یابند. زبان‌آموزان باید بر وقایع و حوادث تاریخی- ادبی دوران گوناگون جهت پیدایش آثار ادبی مختلف توجه ویژه‌ای کنند و حل تمرینات تشریحی بر غنای کار می‌افزاید و توانایی خاص زبان‌آموزان را در درک مفاهیم ادبی، سبک و

ادبیات روسی... ۳۷

جهان بینی نویسنده، محتوای آثار و ویژگی قهرمانان می‌طلبید. تسلط زبانی و حل تمرینات به دانشجویان کمک می‌کند به شناخت جامع‌تری از جزئیات هنری آثار دست یابند.

□ همانطور که گفته شد در بخش دوم کتاب، آزمون‌های مرتبط با بخش اول آورده شده‌اند که دانشجویان در ابتدای این بخش با نحوه تست زدن آشنا می‌شوند. (لازم به ذکر است که دانشجویان زبان روسی احتمالاً بعد از فارغ التحصیلی با شیوه تست‌زدن آشنایی ندارند و این کتاب فرصت مناسبی است که در دوران تحصیل با این مساله آشنا شوند و زمینه برای شرکت در آزمون‌های اختصاصی و عمومی آینده فراهم شود).

□ کلیه اشعار موجود در کتاب ضربه‌گذاری شده است که این امر باعث سهولت در امر خواندن آن‌ها می‌شود و از همه مهم‌تر این که بخش انشا در قسمت پایانی هر مبحث از اهمیت به سزایی جهت تسلط زبانی دانشجویان در نگارش برخوردار است و آن‌ها را وادار به مراجعه مکرر به فرهنگ‌های لغت می‌کند و جهت بیان مفاهیم از ساختارهای مختلف زبانی، ترکیبات کلمات ثابت و غیره استفاده خواهند کرد که این مساله از نظر آموزش و یادگیری اهمیت دارد.

به طور خلاصه می‌توان گفت: در کتاب **ادبیات روسی** مؤلفان سعی کرده‌اند نویسندگان و آثار برجسته دوران مختلف تاریخ ادبیات روسیه را معرفی کنند و در این کار خود، از جدیدترین منابع در این حوزه استفاده کرده‌اند. روش کار در این کتاب بسیار منحصر به فرد است و با آثار دیگری که در این حوزه وجود دارد، بسیار متفاوت است. در ابتدای هر قسمت، نخست به اجمال نویسنده روسی به زبان فارسی معرفی می‌گردد که این امر کمک زیادی به دانشجویان می‌کند تا تصور درستی از نویسنده پیدا کنند. پس از آن مطالب هر بخش با سؤالات متعددی در رابطه با موضوع آن بخش، ادامه پیدا می‌کند. سؤالات بسیار ماهرانه طراحی شده‌اند، این سؤالات دانشجویان و محققان را به فکر وادار می‌دارد تا آن‌ها با خلاقیت مطالب مورد بررسی را تجزیه و تحلیل کنند. در بخش سوم این کتاب، (از صفحه ۲۴۵) اصول و روش تست زدن به دانشجویان آموزش داده می‌-

۳۸ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

شود. وجه تمایز این بخش کتاب هم در مقایسه با کتاب‌های دیگر این حوزه در این است که علاوه بر آموزش تست زدن، توضیحاتی به صورت تحلیلی در این کتاب آمده است. با توجه به اهمیت موضوع تست، اعتقاد بر این است که این بخش کفایت لازم را ندارد و بهتر است تست‌های بیشتری در زمینه‌های مختلف ادبیات روسی در کتاب آورده شود. بخش آخر این کتاب (از صفحه ۳۲۱) ضعیف‌تر از سایر بخش‌هاست. در این بخش فقط ۴ اثر از آثار نویسندگان روسی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. بخش دوم و سوم این کتاب می‌توانست غنی‌تر شود و امید است مؤلفان در چاپ بعدی به این امر مبادرت ورزند. پیشنهاد می‌شود در چاپ‌های بعدی این کتاب، واژه‌نامه‌ای در پایان آن اضافه شود و در آن اصطلاحات تخصصی توضیح داده شود.

در مجموع این کتاب برای دانشجویان زبان و ادبیات روسی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد بسیار مفید است و مطالب آن نو است و با شیوه جدیدی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. کتاب از سه بخش اصلی تشکیل شده است: بخش اول پرسش‌ها، تکلیف‌ها و انشای ادبی آثار نویسندگان قرن نوزدهم تا بیست و یکم و تحلیل این آثار را شامل می‌شود. ابتدای هر فصل به خلاصه‌ای از زندگی نویسنده و آثار او اختصاص دارد. در بخش فارسی هم چنین مطالبی برای درک بهتر هر اثر آورده شده است، در مورد آثار پیچیده‌تر به برخی مفاهیم نظری و اطلاعات خاص تاریخی و فرهنگی اشاره شده است که به درک اثر کمک می‌کند. پیشنهادهای خاصی برای آموزش مفیدتر آورده شده است. بخش دوم کتاب شامل آزمون‌های مرتبط با بخش اول است. در ابتدای این بخش دانشجویان با نحوه تست زدن آشنا می‌شوند. در این بخش علاوه بر سوال‌های تستی، پاسخ‌های آن‌ها با توضیحات آمده است. بخش سوم کتاب به تحلیل اشعار اختصاص دارد. برای درک بهتر هر یک از اشعار به مسائل فرهنگی، تاریخی مربوط به آن نیز اشاره شده است. در بخش سوم هفت اثر از چهار نویسنده مورد تجزیه و تحلیل ادبی قرار گرفته است.

«اعداد روسی»

مؤلف: ا.س. کاتویتسکا

مترجم: مرضیه یحیی پور و مهناز نوروزی

ناشر: سمت و پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

سال نشر: ۱۳۸۸

نوبت چاپ: اول

محل نشر: تهران

تعداد صفحات: ۳۰۷

کتاب اعداد روسی (با توضیحات، جدول‌ها و تمرین‌ها) نوشته ا.س. کاتویتسکا) با ترجمه خانم دکتر مرضیه یحیی پور و خانم مهناز نوروزی از سه بخش تشکیل شده است. بخش اول به دسته‌بندی اعداد، چگونگی صرف و ساخت، درست‌نویسی و کاربرد آن‌ها می‌پردازد و شامل ۵ فصل: اعداد اصلی (کیفی) اعداد جمعی، اعداد ترتیبی، اعداد کسری و صفت و اسامی ساخته شده از اعداد اصلی و ترتیبی می‌باشد. بخش دوم به ضمایم اختصاص دارد که شامل سه فصل است. فصل اول به مطالب تکمیلی درباره آموزش اعداد و ارائه متن‌های مختلف به صورت تمرین برای یادگیری بیشتر دانشجویان پرداخته است. در فصل دوم نیز تست‌های موضوعی در ارتباط با اعداد موجود در متن‌های فصل اول ارائه شده است. در فصل سوم نیز جدول جامع اعداد آمده است. بخش سوم که به ترجمه اضافه شده به واژه‌نامه اصطلاحات اعداد و برخی عبارات کلیدی و کلیشه‌ای در کتاب به زبان روسی با معادل فارسی آن‌ها و همچنین علائم اختصاری موجود در کتاب اختصاص داده شده است. از نظر نگارش بسیار روان، گویا و رسا است به خصوص موضوع‌بندی بخش‌های کتاب منطقی است و به ترتیب موضوعی می‌باشد.

۴۰ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

- مبحث اعداد یکی از مباحث پیچیده زبان روسی است. ترجمه این اثر واضح و گویا است.
- از آنجا که این اثر ترجمه است، لذا از این کتاب نه تنها به عنوان واحد درسی بلکه حتی به عنوان کتاب مرجع در زمینه اعداد نیز می‌توان استفاده کرد.
- اصطلاحات مورد استفاده در این اثر اکثراً معادل یابی مناسبی شده‌اند.
- در معادل‌یابی اصطلاحات تخصصی از کارشناس یا فردی که از اصطلاحات ریاضی در فارسی اطلاع دارد، کمک گرفته شده است.
- این اثر جنبه آموزشی دارد. بنابراین در ابتدا توضیح جامع و کاملی از موضوع هر درس ارائه می‌شود سپس تمرینات مناسب آن آورده می‌شود. برای تفهیم موضوع از جدول نیز استفاده شده است.
- اگر هدف درس را آموزش اعداد روسی در نظر بگیریم محتوای این کتاب جامع و کامل است.
- کتاب اعداد روسی برای تدریس در دوره کارشناسی زبان روسی در درس «دستور زبان روسی» به عنوان منبع اصلی مناسب است و با سرفصل‌های شورای عالی برنامه ریزی مطابقت دارد.
- وجود مطالب تکمیلی درباره اعداد (صفحه ۲۱۹) و اشعار در قالب جدول جهت کمک به به‌خاطر سپردن اعداد، خیلی جالب است و دانشجویان ایرانی با اشکال محاوره‌ای اعداد هم آشنا می‌شوند.
- تمرینات و تکالیف پایانی در هر فصل بر جنبه کاربردی این اثر می‌افزاید و اثر شگرفی در یادگیری این مبحث دارد. تمرین‌ها و جداول جامع صرف اعداد در زبان روسی، واژه‌نامه فارسی به روسی و روسی به فارسی هم بر اهمیت این کتاب می‌افزاید.
- در این کتاب اعداد کسری به خوبی توضیح داده شده‌اند و با تمرینات خوبی همراه‌اند. جداول صفحات ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸ و ۱۸۱ به خوبی ترکیب اعداد کسری را با برخی اعداد اصلی و برخی اسامی نشان می‌دهد. ۱۸ صفحه این کتاب را

اعداد روسی ۴۱

فقط همین اعداد کسری (۱۷۴ تا ۱۹۲) تشکیل می‌دهند که بیشترین توضیح و تمرینات را در مقایسه با دیگر کتب دستور زبان روسی دارد و با مطالعه و حل کلیه تمرینات دانشجویان به خوبی این مبحث را فرا خواهند گرفت.

پیشنهادها:

- ارائه فهرست منابع مورد استفاده برای کارهای علمی - آموزشی ضروری است.
- از آن جا که این کتاب آموزشی و پرکاربرد است، پیشنهاد می‌گردد از جلد مقاوم‌تری جهت جلوگیری از استهلاک آن استفاده شود.
- با توجه به این که مبحث اعداد در دوره کارشناسی در درس دستور زبان روسی ارائه می‌گردد و در دانشگاه تهران در حد ۲ واحد درسی ارائه می‌شود حجم کتاب زیاد است. اما برای تدریس و انتخاب تمرین‌ها می‌توان موضوعی عمل کرد.
- بهتر است اندازه حروف روسی و فارسی در این کتاب یکسان شود. اندازه حروف فارسی از روسی بزرگ‌تر است و این امر در خواندن سریع و روان دانشجویان خلل ایجاد می‌کند. همچنین توصیه می‌گردد جدول کامل صرف اعداد در حالت‌های مختلف مفعولی (در پاد‌های مختلف) به کتاب ضمیمه گردد.

«اخلاق در اسلام»

مؤلف: مرضیه یحیی پور

ناشر: علم و ادب

سال نشر: ۱۳۸۱

نوبت چاپ: اول

محل نشر: تهران

تعداد صفحات: ۱۱۲

نقاط قوت:

شکلی:

- متن کتاب روان و گویا است
- میزان رعایت قواعد و ویرایش و نگارش خوب است
- کیفیت حروف‌نگاری خوب است
- حجم اثر به عنوان کتاب کمک‌درسی خوب است
- اوج ذوق و دقت مولف در ساخت عبارت روسی به خصوص در ارائه ترجمه از احادیث و سخنان کوتاهی که شاخص آن ترجمه حدیث نبوی است به چشم می‌خورد.

محتوایی:

- اصطلاحات تخصصی خیلی خوب و به جا به کار رفته است
- معادل‌سازی اصطلاحات مناسب است
- طرح بحث و جمع‌بندی نهایی رعایت شده است
- کتاب برای تدریس درس «متون اسلامی» مناسب است

۴۴ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

نقاط ضعف:

شکلی:

- کلیشه (از نقطه نظر...) تکرار شده است
- مشخصات کامل مآخذ هم در پاورقی آمده است و هم در بخش منابع در پایان کتاب.

محتوایی:

- برخی واژه‌ها و نام‌های عربی به درستی خوانده و آوانگاری نشده‌اند.

پیشنهادات:

- بهتر بود در این کتاب به غیر از نظرات استاد مطهری در مورد موضوع مورد بحث، از نظرات فیلسوفان دیگر هم استفاده می‌شد.
- ترجمه احادیث و سخنان کوتاه مانند ترجمه احادیث نبوی اضافه شود.
- بهتر بود در مقدمه اثر توضیح داده شود که کتاب حاضر، معرفی تعالیم اخلاقی اسلام از دیدگاه طیف خاصی از عالمان اسلامی (طیف مشخص شود) است.
- در برخی موارد استدلال کافی نیست.
- تفکیک نمودن دو واژه روسی *мораль* و *этика*
- اگر نویسنده به غیر از نظریات استاد مطهری به نظریات دیگر فلاسفه اسلامی هم اشاره می‌کردند، خیلی خوب و مثمر ثمر بود. با توجه به تدریس چندین ساله درس «بررسی ترجمه‌های متون اسلامی ۱ و ۲» در دانشگاه تهران و دیگر مراکز آموزشی، از برخی مطالب کتب ترجمه شده به زبان روسی از جمله «امامت»، «نبوت» و «رستاخیز» از کتاب «اصول عقاید» آقای سید مجتبی موسوی لاری (ترجمه شده در باکو زیر نظر پروفیسور علیف) استفاده می‌شود که برای تدریس وقت زیادی صرف ترجمه و حتی تفسیر آن می‌شود. در آن کتاب مترجم در ترجمه برخی مسائل اساسی و پایه‌ای در دین اسلام دچار مشکل است، اما

اخلاق در اسلام ۴۵

دانشجویان در درک متن کتاب حاضر (اخلاق در اسلام) دچار مشکل نبودند و در مقایسه با متون دیگر کتب، راحت‌تر و بهتر آن را درک می‌کردند و در ترجمه آن به زبان فارسی مسلط‌تر عمل می‌کردند. ترجمه این اثر به فارسی در هیچ موردی برای دانشجویان مشکلی را ایجاد نکرد و انگار که دارند متن فارسی را می‌خوانند.

نقد تفصیلی کتاب اخلاق در اسلام

بررسی شکلی:

در مجموع متن روان، امروزی و به دور از پیچیدگی‌های آزار دهنده است. مترجم در انتخاب‌های خود از کلمات گزینش‌های روان و رسایی داشته و در ترکیب، از ترکیبات پیچیده و جمله‌بندی‌های بلند پرهیز کرده است. اوج ذوق و دقت مولف در ساخت عبارت روسی، به خصوص در ارائه ترجمه از احادیث و سخنان کوتاهی که شاخص آن ترجمه حدیث نبوی «بعث لاتمم مکارم الاخلاق» است (صفحه ۱۳).

از موارد قابل نقد، تکرار کلیشه *С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ* (از نقطه نظر ...) است که گاه راه افراط را پیموده است. در بسیاری از موارد ممکن بود از *ПО* یا تعبیر کوتاه دیگری نیز استفاده کرد. همچنین تعبیرهایی چون *С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ИСЛАМА* (از نقطه نظر اسلام) یا *С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ЭТИКИ* (از نقطه نظر اخلاق) اگر چه برای فارسی‌زبانان چندان نامأنوس نیستند، برای روسی‌زبانان تعبیرات مناسبی محسوب نمی‌شوند.

بسیار باید جستجو کرد تا بتوان تعبیرهایی چون *О МОРАЛИ ГОВОРИТ СЛЕДУЮЩИЕ* (صفحه ۱۰) را یافت که فصیح‌ترین گزینه نبوده‌اند.

قواعد ویرایش و نگارش در سطح درخور تقدیری مورد توجه مترجم محترم بوده است. از جمله موارد محدود که می‌توان مورد نقد قرار داد عبارتند از:
الف- ذکر مشخصات کامل چاپ برای مآخذ در پاورقی، با وجود ذکر آن‌ها در مآخذ پایانی.

ب- معرفی مآخذ فارسی در پاورقی و مآخذ پایانی با عنوان‌های روسی، به نحوی که گویی کتاب اساساً به زبان روسی نوشته شده بوده است؛ مانند ردیف ۴ و ۹ در مآخذ پایانی و جز آن‌ها.

۴۶ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

ج- تکیه بر خوانش فارسی دربارهٔ واژه‌های عربی مانند خوانش فارسی از محکمت و آوانگاری آن به صورت МОХКАМАТ (شکل پیشنهادی: MyXKAMAT)،
МОТЭШАБЭХАТ
استفاده از واژهٔ فارسی در جایی که به نظر می‌رسد باید از واژهٔ عربی استفاده شود، مانند نماز به جای صلات در ۱۳، در حالی که مخاطبان لازم است با اصطلاح اصلی آشنا شوند و ممکن است برای ایشان توضیح داده شود که صلات در فارسی نماز گفته می‌شود. گاه نیز واژه‌های عربی اساساً نادرست خوانده و آوانگاری شده‌اند، مثلاً متشابهات که با کسر «ت» نخست خوانده شده و به صورت МОТЭШАБЭХАТ آوانگاری شده است، در حالی که تلفظ صحیح آن مُتَشابهات با فتح ت نخست است. برخی نام‌ها به درستی آوانگاری نشده‌اند: مانند ضبط غلط نام مُغینه могонийе به جای мугнийя و نام бохрани به جای бахрани. در مجموع کوشش مناسبی برای انتخاب معادل‌های مناسب صورت گرفته است. برخی از موارد قابل تأمل عبارتند از:

معادل انگاشتن معنای مرکزی دو واژهٔ روسی этика و мораль در سراسر کتاب نشان از آن دارد که اخلاق به مثابه قواعد و اصول با اخلاق به مثابه علم همواره با یکدیگر خلط شده است. نمونه‌هایی دیگر در کتاب وجود دارد که وجود چنین خلطی را تأیید می‌کند. آن‌چه مغنیه آن را با علم لغت و علم منطق مقایسه کرده، در واقع علم اخلاق است (صفحهٔ ۷). در حالی که آن‌چه عالمان اسلامی آن را زمینهٔ دستیابی به اهداف اصیل انسانی می‌دانند (صفحهٔ ۶)، عمل کردن به اخلاق به مثابهٔ قواعد و اصول است. با وجود ارتباط روشنی که میان اخلاق به مثابه علم و اخلاق به مثابه قواعد و اصول وجود دارد، نادیده گرفتن تفاوت آن‌ها خطاهای بسیاری را موجب خواهد شد.

در معرفی آیات محکم و متشابه قدری کم دقتی دیده می‌شود. اولاً آیا محکم در کتب علوم قرآنی آیاتی نیستند که دربارهٔ تفسیر آن‌ها اقوال متعدد وجود نداشته باشد. ثانیاً دربارهٔ آیات متشابه نیز لازم نیست حتماً این آیات در بردارندهٔ نمادها باشند. زمینهٔ معادل‌یابی برای اصطلاحات تخصصی در این کتاب با توجه به موضوع آن اصولاً وسیع نیست، اما در موارد پیش‌آمده کوشش مناسبی در این جهت صورت گرفته است. برخی از موارد قابل نقد عبارتند از:

اخلاق در اسلام ۴۷

- درباره زکات، زکات نوعی مالیات قابل ترجمه به НАЛОГ نیست و شاید بهتر بود به پرداخت و نه مالیات ترجمه شود. ضمناً صرف زکات تنها برای فقرا نیست و مصارف دیگری نیز دارد (ص. ۱۳).
- با وجود دقت مولف در این که واژه‌های نماز، زکات و حج را عیناً به کار ببرد، به جای صوم یا روزه از واژه ПОСТ استفاده کرده (ص. ۱۳) که برای روسی زبانان مفهومی مسیحی دارد.
- ترجمه فقیه و مجتهد به ЗАКОНОВЕД یا حقوق دان دور از دقت است (ص. ۱۱).

درباره فهرست مطالب مشکلی به نظر نمی‌رسد. درباره عنوان باید گفت به طور کلی اثر حاضر به منظور معرفی دیدگاه‌های طیفی مشخص از عالمان شیعه در حوزه اخلاق اسلامی نوشته شده و عنوان «اخلاق در اسلام» بسیار وسیع‌تر از آن دیدگاه‌هایی است که در کتاب مورد توجه بوده است.

چنانکه گفته شد اثر حاضر به منظور معرفی دیدگاه‌های طیفی از عالمان معاصر شیعه در حوزه اخلاق اسلامی نوشته شده و رویکرد کاملاً کلاسیک به اخلاق اسلامی دارد. اگر مخاطبان کتاب گروهی از افراد انتلکتوئل در محیط روسی زبان باشند، یا دانشجویان ایرانی که رشته تحصیلی آنان زبان روسی است، به نظر می‌رسد مسائل مطروحه برای آنان در حوزه اخلاق بس وسیع‌تر و پیچیده‌تر از مضامینی باشد که به نقل از چند متفکر در این کتاب مطرح شده است.

به نظر می‌رسد کتاب درصدد معرفی آموزه‌هایی سنتی از اخلاق اسلامی به زبانی باشد که کمتر نوشته‌هایی در این زمینه بدان زبان منتشر شده است. به هر روی به نظر نمی‌رسد کتاب حاضر چندان در پی نوآوری خاصی در زمینه اخلاق اسلامی بوده است. به طور کلی نظم و انسجام قابل تحسینی در کتاب دیده می‌شود.

هدف نویسنده بیشتر آن بوده است که از منابع موجود قطعاتی را برگزیند که در مجموع برای ساختن یک پیکره در معرفی اخلاق اسلامی به کار آید. به خصوص با توجه به مختصر بودن اثر، چنین می‌نماید که اساساً مؤلف محترم قصد نداشته است در سطح وسیعی از منابع مورد استفاده خود اقتباس و استفاده نماید.

۴۸ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

منبع همه مطالب مورد استفاده ذکر شده است. دقت استنادات و ارجاعات در خور تحسین است. ایشان با تقید در خورتقدیر، دو ترجمه روسی را مأخذ معرفی کرده‌اند و سپس در مواردی که ترجمه آیات را به زبان روسی ارائه کرده‌اند، همواره گوشزد کرده‌اند که در هر یک کدام ترجمه مورد استفاده بوده است.

با توجه به ماهیت موضوع، اثر حاضر به نظر اثری سازنده در حوزه مسائل اخلاقی و انسانی است و کاملاً در راستای فرهنگ و ارزش‌های اسلامی قرار دارد و کوشش درخور تحسینی برای معرفی اخلاق به عنوان بخشی از آموزه‌های اسلامی به جامعه روسی‌زبان است که سخنگویان آن یا مسیحی‌اند یا مسلمانانی کم‌آشنا با ژرفای تعالیم اسلام.

نتیجه‌گیری:

پیشنهاد می‌شود در مقدمه اثر، توضیحاتی در این باره افزوده شود که کتاب حاضر، معرفی تعالیم اخلاقی اسلام از دیدگاه کدام طیف از عالمان اسلامی است. پیشنهاد می‌شود دست کم در مقدمه توجیه لازم در این راستا نیز به خواننده ارائه شود. برخی از مطالب ارائه شده در کتاب که صورت استدلال دارد، گاه از استحکام کافی برخوردار نیست، به عنوان نمونه صرف مقدم بودن تزکیه بر تعلیم استدلال کافی‌ای برای ادعای نویسنده در صفحه ۱۱ نیست، به هر حال در آیه ۱۲۹ بقره به عکس تعلیم بر تزکیه مقدم شده است و باید توضیح بیشتری در اثبات مطلب آورد.

«ایوان بونین و مشرق زمین»

مؤلف: مرضیه یحیی پور

ناشر: انتشارات دانشگاه تهران

سال نشر: ۱۳۸۶

نوبت چاپ: اول

محل نشر: تهران

تعداد صفحات: ۲۰۵

کتاب **ایوان بونین و مشرق زمین** می‌تواند به عنوان منبع فرعی برای درس «داستان کوتاه» در مقطع کارشناسی ارشد استفاده شود. کتاب حاضر نمونه خوبی از تحلیل یک اثر ادبی است. به طور خلاصه می‌توان گفت در این کتاب به جنبه‌هایی از ادبیات روسیه پرداخته شده که در گذشته کمتر بررسی شده است. موضوع شرق اسلامی در آثار بونین قبلاً در ایران مورد مطالعه قرار نگرفته است. مولف اولین بار به این موضوع در ایران پرداخته است. این کتاب با زندگی‌نامه نویسنده شروع می‌شود که در آن جنبه‌های مختلف زندگی ایوان بونین توضیح داده شده است. سپس به نقش و جایگاه معارف اسلامی و فرهنگ شرقی در آثار این نویسنده بزرگ قرن بیستم روسیه اشاره شده است. بخش اشعار که در نوع خود برای اولین بار در ایران ترجمه و تحلیل شده است از مباحث مهم و اثر بخش است. برای خواننده فارسی زبان باور این مسأله که یک شاعر معاصر روسیه تا این اندازه تحت تأثیر قرآن بوده است، سخت است. فصل چهارم کتاب که مربوط به داستان «مرگ پیامبر» است با تحلیلی از این داستان شروع شده است، سپس با ترجمه آن، کار بسیار خوبی که انجام شده مستند سازی آن است و بسیار با دقت این کار صورت گرفته است و نشان می‌دهد که مؤلف علاوه بر آشنایی با قرآن، هم به ادبیات روسی هم به ادبیات فارسی تسلط دارد. فصل پنجم این کتاب به داستان

۵۰ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

«آقای سانفرانسیسکویی» مربوط می‌شود که از بهترین داستان‌های اخلاقی بونین است، مانند فصل گذشته در این فصل هم تحلیل کامل و جامعی از این داستان در ابتدای آن آمده است که ارجاعات درون آن بسیار جامع است. این کتاب اولین کتابی است که در مورد بونین و موضوعات آثار آن، به ویژه تاثیر فرهنگ شرقی بر آثار این نویسنده و شاعر روس به چاپ رسیده است.

خلاصه نقاط ضعف و قوت:

- نگارش قسمت‌های فارسی و روسی این کتاب خوب، روان و رسا است.
- این یک کتاب تحلیلی است و به عنوان منبع کمک درسی می‌تواند در دروس ادبیات روسی مورد استفاده قرار گیرد و حجم آن تأثیر چندانی نمی‌تواند داشته باشد.
- اشعاری که در این کتاب مورد بررسی قرار گرفته‌اند، هیچ‌کدام از آن‌ها قبلاً در ایران بررسی نشده‌اند. این کتاب قدمی در جهت معرفی آثار و نویسندگان قرن بیستم روسیه در ایران است و از این جهت یک کار جدید است.
- کتاب حاضر تألیفی است. البته بعضی از اشعار و دو داستان نویسنده روسی ایوان بونین ترجمه و تحلیل شده است. کیفیت ترجمه‌های انجام شده خوب، کامل و دقیق است. ترجمه‌ها روان و در آن‌ها امانت داری رعایت شده است.
- در این اثر مولف از ابزارهای علمی استفاده نموده که در آن می‌توان به بحث و بررسی مقدماتی موضوع، مقایسه مفاهیم اشعار با گفتار سعدی و قرآن مجید و همچنین استفاده از تصاویر در انتهای کتاب و جمع‌بندی نهایی در انتهای هر موضوع و هر فصل از ابزارهای علمی مورد استفاده در این کتاب است.
- پیش از این بسیاری از نویسندگان و روسیه‌شناسان ایران گرایش‌های سیاسی داشتند و به طور شایسته به معرفی ادبیات روسیه نپرداخته‌اند. به حق مولف کتاب **ایوان بونین و مشرق زمین** برای اولین بار توانسته است کمک شایانی به شناخت و معرفی ابعاد ناشناخته ادبیات روسیه نماید. در این کتاب توجه و ارج نهادن به فرهنگ و آثار دینی شرق توسط نویسنده روسی، ایوان بونین معرفی شده است.

ایوان بونین و مشرق زمین ۵۱

امتیاز و نوآوری دیگر این کتاب در این است که مردم ما بیشتر نویسندگان قرن ۱۹ را می‌شناختند و ادبیات قرن ۲۰ آن‌طور که شایسته است معرفی نشده‌اند. تدوین این کتاب تلاش و نوآوری مولف در جهت معرفی ادبیات قرن بیستم روسیه است.

□ مولف در ابتدای هر فصل خلاصه و تحلیلی کلی از موضوع را به زبان فارسی بیان نموده و پس از آن اشعار مربوط به آن موضوع و فصل، ترجمه شعر و تحلیل دقیق اشعار با استناد به مفاهیم و آیات قرآنی و گفتار سعدی ارائه نموده است. در انتهای هر شعر پس از تحلیل آن، نتیجه‌گیری نموده است. می‌توان گفت این اثر در هر فصل و کل آن از انسجام مطالب و نظم منطقی برخوردار است.

□ تعداد محدودی اشتباه در حروف‌نگاری کتاب وجود دارد. مولف در معرفی و ارزش نهادن به مفاهیم، آثار دینی و فرهنگ مشرق زمین توسط نویسندگان روسی به‌خصوص ایوان بونین نوآوری داشته است و برای اولین بار به چنین کاری دست زده است. همچنین معرفی ابعاد ناشناخته ادبیات روسیه و معرفی و شناساندن ادبیات قرن بیستم بالاخص آخرین نویسنده کلاسیک قرن بیستم ایوان بونین به‌طور شایسته انجام شده است. همچنین محتوای مطالب دارای انسجام قوی و دقیق است. در کل، کتاب حاضر عالی ارزیابی می‌شود.

□ در طرح جلد کتاب، با عنایت به این‌که مفاهیم قرآنی را نیز می‌توان در اشعار بونین مشاهده نمود، پیشنهاد می‌شود نماد یا تصویری اشاره به قرآن کریم داشته باشد، در طرح جلد گنجانده شود.

«تئوری ادبیات»

مؤلف: جان الله کریمی مطهر

ناشر: دانشگاه تهران

سال نشر: ۱۳۸۶

نوبت چاپ: اول

محل نشر: تهران

تعداد صفحات: ۲۷۲

کتاب تئوری ادبیات برای درس‌های «مکتب‌های ادبی»، «درآمدی بر ادبیات ۱» و «درآمدی بر ادبیات ۲» و «مقدمات ادبیات» در مقطع کارشناسی رشته زبان و ادبیات روسی می‌تواند تدریس شود.

□ نویسنده اثر در نگارش این کتاب در عین ادبی بودن مطالب، آن‌ها را بسیار روان و رسا بیان نموده است. به عنوان مثال، در تعاریف و شرح مکاتب ادبی مانند رئالیسم و غیره در عین پیچیده بودن مطالب، آن‌قدر به زبان روان و ساده بیان شده که دانشجو و خواننده را علاقه‌مند می‌کند تا موضوع را به پایان برساند.

□ با توجه به تعداد واحدهای درسی، حجم این اثر متناسب است. یعنی با حجم ۴ واحد درآمدی بر ادبیات و ۴ واحد مکتب ادبی تناسب دارد و مدرس این دروس به راحتی می‌تواند با تقسیم‌بندی مطالب کلیه محتویات موضوع درس را در طول ترم پوشش دهد.

□ مولف سعی نموده است در عین سادگی و روان و رسا بودن مطالب در جای خود از اصطلاحات ادبی نیز بهره بگیرد و حق مطلب را ادا نماید. یکی از ویژگی‌های مهم این اثر کاربرد دقیق و به جای اصطلاحات ادبی است. در انتهای کتاب یک فرهنگ

۵۴ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

- کوچک اصطلاحات ادبی گنجانده شده است که برای دانشجویان روسی در مقطع کارشناسی مناسب است.
- در تفهیم موضوع ابتدا با یک مقدمه کوچک خواننده را با خود در مطالب همراه می‌سازد و در نهایت نیز یک نتیجه‌گیری از موضوع ارائه می‌کند. بعد از هر موضوع نیز در جهت تجزیه و تحلیل و درک و فهم بهتر موضوع سوالاتی نیز آورده شده است که بسیار قابل توجه است و خواننده را به چالش می‌کشد.
  - این کتاب به جهت این‌که در حوزه ادبیات است و با توجه به محتویات اثر، سبب غنا بخشیدن به دانش ادبی دانشجویان می‌گردد و همچنین باعث بازشدن دید آن‌ها نسبت به انواع آثار ادبی و مکتب‌ها در دیگر کشورها می‌گردد و در نهایت سبب خلق آثار بسیار با ارزش ادبی در آینده توسط فرزندان این مرز و بوم می‌شود.
  - حروف نگاری و صفحه‌آرایی خوب است ولی طرح روی جلد آن مناسب دانشجویان نیست با توجه به این‌که این کتاب برای این قشر نگاشته شده است.
  - در این کتاب پیش‌گفتار، بیان هدف به صورت صریح، مقدمه کلی، فهرست مطالب تفصیلی، نتیجه، خلاصه فصول، فهرست منابع و کتاب‌شناسی دیده می‌شود.
  - کتاب برای تدریس دروس مکتب‌های ادبی و انواع ادبی در سطح کارشناسی خوب است. مطالب این کتاب در سطح دانشجویان کارشناسی است.
  - نوآوری این اثر بیشتر مربوط به نوع و شکل ارائه مطالب است. مولف سعی کرده است برای هر یک از مکاتب ادبی و انواع ادبی یکی از آثار مهم آن را به عنوان نمونه بیاورد و بررسی کند. علاوه بر این، جهت سهولت در فهم مطالب کتاب، مطالب هر قسمت به صورت خلاصه به زبان فارسی داده شده است.
  - مطالب این کتاب از نظم و انسجام خوبی برخوردار است. به نظر می‌رسد که مطالب بعضی از قسمت‌ها از کفایت لازم برخوردار نیست (مثل صفحات ۱۳۵، ۲۴۴ الی ۲۴۹ و ۱۴۰) و بهتر بود مطالب این مباحث بیشتر توضیح داده می‌شد تا برای دانشجویان بیشتر قابل فهم باشد.

تئوری ادبیات ۵۵

- کتاب **تئوری ادبیات** یک کتاب آموزشی برای دانشجویان زبان و ادبیات روسی در سطح کارشناسی است. مولف سعی کرده است به زبان ساده روسی، مطالبی را در رابطه با مکاتب ادبی و انواع ادبی در حد نیاز دانشجویان مقطع کارشناسی فراهم کند.
- یکی از ویژگی‌های مثبت این کتاب در این است که در شروع هر درس، مطالب آن قسمت به زبان فارسی آورده شده است، این کار کمک بسیار زیادی به درک و فهم مطالب این کتاب دارد. فرهنگ اصطلاحات تخصصی که در پایان این کتاب آمده است، بسیار مفید و با ارزش است، اما اصطلاحات شرح شده در این فرهنگ کافی نیست و خیلی خلاصه و کم است. پیشنهاد می‌شود با اصطلاحات بیشتری فرهنگ اصطلاحات تخصصی پایان کتاب (صفحات ۲۵۴ الی ۲۶۴) تقویت شود.
- به نظر می‌رسد مولف تلاش کرده است که مطالب را در حد نیاز دانشجویان مقطع کارشناسی زبان و ادبیات روسی بیاورد و از مطالب اضافی پرهیز کند. این تلاش مولف در بعضی از قسمت‌های کتاب به موضوع مورد بحث ضربه زده است و این یکی از نقص‌های اساسی کتاب حاضر است. برای نمونه مطالب صفحات ۲۲، ۱۳۵، ۱۴۰، ۱۵۳، ۱۵۴ بیش از حد خلاصه شده است و برای دانشجویان کافی نیست. پیشنهاد می‌شود در چاپ‌های آینده کتاب مطالب صفحات فوق غنی‌تر گردد.
- این کتاب تنها منبعی است که دانشجویان زبان و ادبیات روسی در ایران در اختیار دارند. مولف در پایان کتاب تلاش کرده است که مطالب را به زبان ساده و در حد نیاز دانشجویان در یک کتاب جمع کند. در پایان هر درس سوالاتی طراحی شده است که ذهن دانشجویان را به فعالیت وا می‌دارد. تالیف این کتاب بسیاری از مشکلات دانشجویان را در زمینه داشتن یک منبع مناسب و قابل اعتماد حل کرده است.

«تاریخ ادبیات روسیه (از ابتدا تا قرن ۱۹)»

مؤلف: جان الله کریمی مطهر

ناشر: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

سال نشر: ۱۳۸۸

نوبت چاپ: اول

محل نشر: تهران

تعداد صفحات: ۴۹۳

- اثر حاضر تنها کتاب مدون در رابطه با ادبیات روسیه از آغاز تا قرن نوزدهم است، تا قبل از تدوین این اثر از جزواتی استفاده می‌شد که از منابع معمولاً غیر موثق تهیه شده بود. کتاب *تاریخ ادبیات روسیه (از ابتدا تا قرن ۱۹)* می‌تواند به عنوان منبع اصلی برای درس‌های تاریخ ادبیات روسیه و ادبیات روسیه در قرن نوزده در دوره کارشناسی رشته زبان و ادبیات روسی استفاده شود. البته حجم اثر به نظر می‌رسد زیاد است ولی می‌توان برای تدریس در دروس تاریخ ادبیات ۱ و ۲ از آن استفاده کرد. این اثر برای رشته مقطع کارشناسی ارشد نیز مناسب است.
- نوآوری این اثر ارائه فرهنگ لغات است که به دانشجویان خارجی در فهم متن اثر کمک می‌کند.
- نگارش اثر با توجه به این که برای دانشجویان تالیف شده است، از نثری ساده و روان برخوردار است. به عبارت دیگر، توانایی‌های دانشجویان روسی در ایران در تدوین این اثر لحاظ شده است. علاوه بر این ضربه روی کلمات که کاری بسیار وقت‌گیر و

۵۸ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

سخت می‌باشد در این کتاب دیده می‌شود و این امر تلفظ کلمات را برای دانشجویان آسان کرده است.

□ با توجه به این که کتاب به‌عنوان کتاب درسی مورد استفاده قرار می‌گیرد، می‌توان به جرأت اظهار نمود که قواعد ویرایش و نگارش به نحو احسن رعایت شده است. نقطه‌گذاری‌ها، رعایت قواعد ویرایش از نکات برجسته این اثر است.

□ از آن‌جا که در گروه زبان روسی دانشگاه فردوسی مشهد، ادبیات روسی ۴ واحد درسی را تشکیل می‌دهد، این اثر از نظر حجم با تعداد واحدهای درسی مناسب است. چرا که در ادبیات روسی (۱) از آغاز پیدایش تا گوگول و در ادبیات روسی (۲) از گوگول تا چخوف تدریس می‌شود و تجربه نشان داده است که حجم اثر بسیار به جا و به اندازه انتخاب شده است.

□ خوشبختانه ابزارهای علمی (بحث مقدماتی، متن اصلی و در نهایت جمع‌بندی و حتی اظهار نظر منتقدان راجع به هر نویسنده که می‌تواند چکیده کل مطالب باشد، در این اثر ذکر شده است. در پایان هر مطلب سوالات مربوط به آن نویسنده یا سوالات مربوط به فصل جهت کمک به دانشجویان ذکر شده است. در یک کلام می‌توان گفت کتاب درسی بسیار خوبی برای دانشجویان محسوب می‌شود.

□ در این اثر ادبیات روسیه از پیدایش آن یعنی عهد باستان شروع و تا پایان قرن نوزدهم بررسی می‌شود. بنابراین از نظر محتوا با عنوان اثر و فهرست آن مطابقت دارد. تا صفحه ۲۴ اختصاص به ادبیات روسیه باستان، از صفحه ۲۴ تا ۶۸ ادبیات قرن ۱۸ و از صفحه ۶۸ تا صفحه ۴۶۵ به ادبیات قرن نوزدهم پرداخته شده است.

□ باید خاطر نشان کرد که تا قبل از چاپ این کتاب هیچ‌گونه اثر یا تحقیقی مدون در مورد ادبیات روسیه از آغاز پیدایش تا قرن نوزدهم در ایران با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی و توانایی‌های دانشجویان ایرانی وجود نداشت. نگارنده این اثر متناسب با رشته‌های تحصیلی موجود در ایران (آموزش زبان روسی، مترجمی زبان روسی، ادبیات روسی) این اثر را تألیف کرده است. این اثر متناسب برای مقطع کارشناسی است.

تاریخ ادبیات روسیه ۵۹

- داده‌ها و اطلاعات موجود در رابطه با ادبیات روسیه و نیز نویسندگان روسی تا اواخر قرن نوزدهم بسیار کامل است. از مطالبی استفاده شده که کمتر مورد تردید است. نظرات جامع و موثق انتخاب شده است.
- نوآوری اثر در این است که علاوه بر این که اصطلاحات تخصصی و سخت روسی به زبان ساده توضیح داده شده است، در پایان هر فصل سوالات مرتبط جهت خودآزمایی دانشجویان آمده است. از نکات برجسته دیگر واژه‌نامه تخصصی است که در پایان کتاب تهیه و پیوست شده است.
- با توجه به شرایط فرهنگی و ارزش‌های دینی در کشور عزیزمان ایران، مطالب این اثر از لحاظ اخلاقی و اجتماعی کاملاً رعایت شده است. از نگارش مطالبی که به نوعی از نظر اخلاقی می‌تواند با ارزش‌های دینی متناقض باشد، خودداری شده است. برای مثال از ذکر زندگی شخصی بعضی از نویسندگان روسی که مسائل غیراخلاقی در آن بارز است خودداری شده است و فقط به جنبه ادبی آن پرداخته شده است. از طرف دیگر در رابطه با تالستوی به جنبه اخلاقی زندگی ایشان اهمیت بیشتری داده شده است.
- ورود بسیار منطقی و خوب به موضوع ادبیات روسیه و روند و سرعت مناسب در ارائه مطالب روسی از نکات مثبت کتاب است.
- گذاشتن ضربه روی کلمات جهت تلفظ درست به دانشجویان بسیار کمک می‌کند.
- ترتیب تاریخی و منطقی هم در مورد تک تک نویسندگان هم در کل کتاب رعایت شده است. در مورد نویسندگان با توجه به روند زندگی آن‌ها مطالب انتخاب شده است.
- تنها مساله‌ای که به نظر می‌رسد این است که اثر به زبان روسی نوشته شده است. بنابراین احتیاجی به عنوان و مشخصات کتاب به زبان فارسی آن هم در سمت راست کتاب نبود. بهتر بود این صفحه نیز به زبان روسی نوشته می‌شد.

«تاریخ ادبیات قرن بیستم روسیه»

مؤلف: جان الله کریمی مطهر

ناشر: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

سال نشر: ۱۳۸۸

نوبت چاپ: اول

محل نشر: تهران

تعداد صفحات: ۳۶۲

کتاب *تاریخ ادبیات قرن بیستم روسیه* به عنوان منبع اصلی برای تدریس در درس‌های تاریخ ادبیات و ادبیات قرن بیستم روسیه در مقطع کارشناسی کاربرد دارد. البته در روسیه در مورد ادبیات قرن بیستم آثار زیادی وجود دارد. اما متأسفانه در ایران دسترسی به آن‌ها ممکن نیست.

□ نگارش کتاب بسیار روان و در عین حال همراه با رعایت قواعد نگارش است.

می‌توان گفت این اثر بعد از کتاب *تاریخ ادبیات روسیه: از ابتدا تا قرن نوزدهم*

به چاپ رسیده است و با اندوخته‌گرانهایی از آن کتاب همراه است.

□ حجم اثر همان‌گونه که ذکر شد، متناسب با یک ترم تحصیلی انتخاب شده

است. در مجموع در این کتاب زندگی و آثار ۱۲ نویسنده ذکر شده است. باید

توجه داشت که یک ترم تحصیلی (درس ۲ واحدی) ۱۶ جلسه بدون محاسبه

جلسه امتحان است. بنابراین انتخاب تعداد نویسندگان منطقی صورت گرفته

است.

□ از ابزارهای علمی همچون بحث مقدماتی، تمرین و آزمون، اظهار نظر منتقدین

در رابطه با هر نویسنده، عکس و تصویر نویسندگان در راستای تفهیم موضوع

۶۲ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

استفاده شده است. از آنجا که کتاب حاضر در مورد ادبیات روسیه (زندگی‌نامه و آثار نویسندگان قرن ۲۰) تألیف شده است طبعاً جدول، آمار و نمودار و نقشه نخواهد داشت.

- در مورد هر نویسنده به اندازه کافی اطلاعات داده شده است و اهداف سرفصل مصوب وزارت علوم را برای این درس (ادبیات روسیه ۱ و ۲) که شامل معرفی نویسنده، زندگی‌نامه و آثار آن است برآورده ساخته است.
- در سرفصل مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی آمده است:

اهداف: آشنایی اجمالی و کلی دانشجویان با تاریخ ادبیات، مشاهیر شعر و ادب روسی در قرن بیستم و منتخب تعدادی از آثار که دانشجویان قادر به ارائه تصویر کلی از ادبیات روسیه باشد.

در این اثر هم علاوه بر معرفی کلی و اجمالی نویسنده هم‌چون زندگی‌نامه، به بررسی تعدادی از معروف‌ترین آثار نویسندگان نیز پرداخته شده است.

- این اثر علاوه بر این که می‌تواند در درس /ادبیات روسیه ۲ دو واحد درسی در مقطع کارشناسی رشته‌های آموزش زبان روسی، مترجمی زبان روسی و ادبیات روسی مورد استفاده قرار گیرد، می‌تواند در مقطع کارشناسی ارشد نیز استفاده شود. در رشته ادبیات روسیه قطعاً مورد استفاده قرار خواهد گرفت. در رشته‌های دیگر نیز همان‌گونه که در بالا ذکر شد از ۴ واحد درسی می‌توان ۲ واحد درسی را به ادبیات قرن بیستم روسیه اختصاص داد.

- مطالب استفاده شده در مورد نویسندگان روسیه (قرن بیستم) بسیار دقیق و هدفمند انتخاب شده است. از ذکر مطالب بحث‌انگیز و مشکوک پرهیز شده است. از فهرست منابع استفاده شده در این اثر مشخص است که منابع بسیار موثق و معتبر هستند.

- نوآوری‌های کتاب به این شرح است: الف- توضیح اصطلاحات تخصصی به زبان ساده‌تر، ب- آزمون و تمرین در پایان هر فصل، ج- وجود واژه‌نامه تخصصی در پایان کتاب، د- ضربه‌گذاری در کتاب جهت تسهیل در تلفظ. باید خاطر نشان

تاریخ ادبیات قرن بیستم روسیه ۶۳

کرد که مولف محترم تنها نویسنده‌ای است که در ایران به نگارش چنین آثار فاخری همت گماشته است. در رابطه با نویسندگان قرن بیستم روسیه کتابی با در نظر گرفتن توانایی‌های دانشجویان زبان روسی در ایران تاکنون وجود نداشته است.

این اثر تنها کتاب مدون در رابطه با ادبیات روسیه قرن بیستم است. علاوه بر آن، این کتاب مختص دانشجویان ایرانی نگاشته شده است که زبان و ادبیات روسی را فرا می‌گیرند.

ترتیب منطقی تاریخی برای نویسندگان منتخب رعایت گردیده است و از نقاط قوت کتاب است.

ضربه روی کلمات جهت تلفظ آسان‌تر آن گذاشته شده است و از نقاط قوت کتاب است.

رعایت مسائل فرهنگی، ارزش‌های دینی و اخلاقی در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران چرا که هیچ‌گونه تضاد و تناقضی در این اثر با ارزش‌های موجود در جامعه عزیزمان احساس نمی‌شود.

از آن‌جا که این اثر برای دانشجویان و زبان‌آموزان نگاشته شده است، زبان کتاب ساده و گویا است و برای استفاده دانشجویان بسیار مناسب است.

وجود فرهنگ لغت در کتاب مذکور از نقاط قوت است.

فهرست منابع در صفحات ۳۶۱ و ۳۶۲ نشان می‌دهد که نگارنده از منابع مفیدی برای نگارش این کتاب استفاده کرده‌اند.

«ترجمه متون اسلامی (درسهایی از قرآن)»

مؤلف: محسن قرائتی

مترجم: احتمالاً سفارت جمهوری اسلامی ایران در مسکو

ناشر: نامشخص

سال نشر: نامشخص

محل نشر: نامشخص

تعداد صفحات: ۱۱

- متن حاضر به زبان روسی تهیه شده است و ساختار زبانی به کار رفته نه آسان است نه سخت.
- این جزوه می‌تواند برای درس ترجمه متون اسلامی ۱ در گروه زبان روسی رشته‌های زبان و ادبیات روسی مورد استفاده قرار گیرد. این اثر به عنوان منبع اصلی یا تنها منبع تدریس ناکافی است.
- اثر مورد بررسی از حیث صوری و شکلی دارای کیفیت مطلوبی است.
- متن کاملاً محتوای اسلامی دارد و جنبه تبلیغات اسلامی در آن به چشم می‌خورد. در متن گاهی به طور ضمنی به مواضع و دیدگاه‌های جمهوری اسلامی ایران اشاره می‌شود.
- محتوای درس صد در صد با عنوان آن تناسب دارد. ابتدا به ویژگی‌های کتاب آسمانی قرآن مجید اشاره می‌شود سپس به زندگی و خصائص پیامبر اسلام (زندگی ساده و مردمی، رفتار اجتماعی و غیره) از دیدگاه شیعیان می‌پردازد.
- خلاصه‌ترین متونی در سیستم آموزشی زبان‌های خارجی به طور کلی حس می‌شود. به خصوص در زبان روسی. قطعاً وجود و به‌کارگیری چنین متونی در سیستم

۶۶ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

آموزشی زبان روسی می‌تواند تا حدی اثرات منفی القای فرهنگ بیگانه را به دانشجویان که خواسته یا ناخواسته از طریق ارائه متون روسی امکان‌پذیر می‌شود خنثی کند.

متن فاقد فهرست است.

در کنار سایر منابع می‌تواند به عنوان منبع فرعی تدریس شود.

به طور کلی می‌توان اشاره کرد که متن مورد بازبینی جزوه پللی کپی و انتخاب شده از یکی از کتاب‌های ارزشمند اسلامی تبلیغاتی جناب آقای محسن قرائتی است که توسط سفارت جمهوری اسلامی در مسکو به زبان روسی برگردانده شده و برای تبلیغات و ارائه محتوای اسلامی به افراد خارجی توزیع می‌گردد. با توجه به ویژگی‌ها و مختصات متن منتخب به نظر می‌رسد اثر حاضر برای تدریس در درس ترجمه متون اسلامی از امتیازات خوبی برخوردار است.

چند ایراد کلی به اثر مورد بررسی وارد است:

۱- از هیچ جای متن نمی‌توان به درستی تشخیص داد که نویسنده و مترجم آن

دقیقاً چه کسی است و این مطالب توسط چه کسی مطرح شده است.

۲- قوانینی که برای یک متن علمی لازم است رعایت نشده است. یک متن علمی

هر قدر هم کوتاه باشد باید دارای مقدمه، نتیجه‌گیری و ... باشد. در مقدمه یک

اثر علمی باید سوال یا سوالاتی مطرح گردد و بعد در خود متن به آن‌ها پاسخ

داده شد. اما در این متن این اصول رعایت نشده است. به همین دلیل این

کتاب نمی‌تواند انشای درست و علمی را به دانشجویان آموزش دهد.

شایسته است تعبیرات و استدلال‌ها در حد اصول و فروع دین جمع‌آوری و تدوین

گردد. نکته مهم دیگری که می‌بایست به آن توجه شود آن است که در حال حاضر

این درس چگونه و با چه منابعی توسط اساتید تدریس می‌شود و ادله ایشان

چیست؟ برخی از منابعی که می‌توان از بخش‌هایی از آن‌ها استفاده کرد به شرح

زیر است:

۱- آموزش قرائت قرآن به زبان روسی تألیف خانم دکتر یحیی‌پور

ترجمهٔ متون اسلامی (درسهایی از قرآن) ۶۷

۲- اصول اساسی (اولیه) مذهب برای همه (اصول دین)، رضا استادی، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

۳- کلامی در مورد وحدت، انتشارات لانا در روسیه

□ پیشنهاد می‌شود سازمان سمت، پژوهشگاه علوم انسانی و سایر موسسات مسئول برای چاپ کتابی جامع و متناسب با چهار واحد درسی مقدمات لازم را فراهم آورند.

«دستور آموزشی زبان روسی»

مؤلف: سید حسن زهرائی

ناشر: سمت

سال نشر: ۱۳۸۲

نوبت چاپ: اول

محل نشر: تهران

تعداد صفحات: ۵۸۸

نقاط قوت:

شکلی:

- ظاهر و شکل اثر مناسب است.
- قواعد نگارش رعایت شده است.
- حروف‌نگاری خوب است.
- جداول ارائه شده از دقت خوبی برخوردارند.

محتوایی:

- مطابق اهداف آموزشی دستور زبان روسی است.
- اثر برای تدریس دوره کارشناسی مناسب است.
- نوآوری کتاب آوردن اصطلاحات تخصصی صرفی و نحوی در پایان کتاب است.

نقاط ضعف:

شکلی:

- از اصطلاحات پیچیده دستوری بیش از حد استفاده شده است.
- برخی از اصطلاحات تخصصی نادرست انتخاب شده است.

۷۰ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

- این اثر ترجمه آزاد، اقتباس و خلاصه کتابهای دیگر دستور روسی است.
- نگارش اثر چندان روان نیست و نیاز به ویراستاری دارد.
- گاهی اوقات از جملات پیچیده استفاده کرده است.
- جلد کتاب کیفیت خوبی ندارد و با توجه به اینکه کتاب می‌تواند ۴ سال مورد استفاده قرار بگیرد زود مستهلک می‌شود.

محتوایی:

- استفاده بیش از حد از اصطلاحات تخصصی زبان شناسی، یادگیری را مشکل کرده است.
- برخی از اصطلاحات تخصصی غلط به کار رفته است.
- مقایسه زبان روسی با زبان فارسی فقط در قالب ترجمه صورت گرفته است.
- توضیحات در برخی موارد ناکافی است.
- نظم منطقی اثر به خاطر کلی‌گویی از بین رفته است.
- در فهرست منابع، آثاری است که بیشتر نظری هستند نه آموزشی و کاربردی
- نقل قول از منابع در هیچ جای اثر نیست (از هیچ منبعی نقل قول داده نشده است).

پیشنهادها:

- بهتر بود برای توضیحات بیشتر از شکل و تصاویر استفاده می‌شد.
- هیچ‌گونه تمرینی ارائه نشده است، بهتر بود در کنار تئوری، تمرین هم داده می‌شد.
- بهتر بود مطالب کتاب بر اساس دروس و سرفصل تفکیک می‌شد.
- با توجه به آموزشی بودن اثر، بهتر بود از مثال‌های بیشتری استفاده می‌شد.

دستور آموزشی زبان روسی ۷۱

□ بیان همهٔ موارد دستوری در چنین حجمی امکان پذیر نیست، باید این اثر در دو جلد مجزا انتشار می‌یافت تا مؤلف محترم بتواند مفصل‌تر و کامل‌تر موارد دستوری را ارائه کند.

□ در برخی موارد تغییر در محتوای اثر به غنی‌تر شدن آن کمک می‌کند.

نقد تفصیلی کتاب دستور آموزشی زبان روسی

۱. نگارش اثر با توجه به استفادهٔ بیش از حد از معادل‌های دستوری اصطلاحات روسی، نسبتاً سخت است و زبان آموز در فهم درست مطلب دچار سردرگمی می‌شود و روند و انسجام منطقی متن در بسیاری موارد دچار اختلال می‌شود. این کتاب به عنوان خودآموز کاربردی ندارد و توضیحات شفاهی استاد برای تفهیم مطالب ضروری است. برای مثال در صفحهٔ ۴۹۲ بند شمارهٔ ۳ «گروه واژه» زمانی برای دانشجو گویا است که برایش توضیح داده شود که این اصطلاح معادل «ترکیب واژه‌ها» است.

۲. بهتر بود ویراستاری اثر به فرد دیگری واگذار می‌شد. نویسنده تا حد امکان سعی کرده است قواعد ویرایش و نگارش را رعایت نماید. ولی گاه چنان درگیر انتقال مفاهیم دستوری زبان روسی می‌شود که جملات پیچیده می‌شوند. در بسیاری موارد نیز کلمات درست انتخاب نشده‌اند. در صفحات ۲۴۴ و ۲۴۵ در ترجمه کلمهٔ «ناهار» کلمهٔ «نهار» نوشته شده است که نادرست است چرا که در زبان عربی به معنی «روز» است. در صفحهٔ ۲۴۸ نیز در ترجمه به جای «به تو»، «برای تو» نوشته شده است. این گونه اشتباهات در صفحات دیگر این اثر هم مشاهده می‌شود. مثلاً در صفحات ۱۸۷، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳.

۳. از لحاظ حروف‌نگاری و صفحه‌آرایی خوب است اما با توجه به این که اثر می‌تواند در ترم‌های مختلف مورد استفاده قرار بگیرد، لذا استفاده از جلدی محکم‌تر پیشنهاد می‌شود.

۷۲ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

۴. این اثر می‌تواند در درس‌های دستور زبان ۱ تا ۶ و زبان روسی پیش دانشگاهی مورد استفاده قرار گیرد البته از نظر نظم و ترتیب محتوا باید تغییراتی در آن صورت بگیرد.

۵. اصطلاحات به کار رفته در مواردی که پدیده‌ای دستوری تنها در زبان روسی وجود دارد و در زبان فارسی نمی‌توان برای آن معادل مشخص یافت، به نسبت سخت و ناآشنا است. مؤلف محترم در به کار بردن اصطلاحات تخصصی بیشتر به مثال‌های داده شده اکتفا نموده است و کاربرد این گونه اصطلاحات به گونه‌ای است که روند یادگیری را دچار مشکل می‌کند. در جایی که باید یک مبحث را خیلی ساده و روان توضیح داد، کاربرد این گونه اصطلاحات و بعضاً مثال‌های داده شده به این روند لطمه می‌زند. در صفحات ۲۸۱، ۲۸۳، ۲۸۲، مؤلف محترم صفات را به نوع اول، دوم، سوم و چهارم تقسیم کرده است در حالی که در بیشتر کتاب‌های دستور زبان روسی تقسیم بندی صفات به انواع نرم و سخت مرسوم و متداول است. در صفحات ۳۲۲ و ۳۲۳ صرف اعداد اصلی ۱۹ - ۵ را به دو بخش تقسیم می‌کند در حالی که این اعداد یک جدول صرفی را تشکیل می‌دهند. یا این که در صفحه ۳۹ ایشان برای کلمه ударение کلمه «تکیه واژه» را انتخاب می‌کنند که کاملاً نادرست است. زیرا که ضربه یا تکیه یک هجا را در یک کلمه در بر می‌گیرد نه کل کلمه یا واژه را. در صفحات ۳۹، ۴۰ و ۴۱ از کلمه «تکیه واژه» استفاده شده است، در حالی که صفحه ۴۲ از اصطلاح «تکیه» به تنهایی استفاده شد.

۶. در معادل‌سازی بسیاری از اصطلاحات ایشان با توجه به بافت جمله عمل کرده‌اند. با توجه به گستردگی معانی یک اصطلاح علمی، نمی‌توان با این صراحت یک معادل قطعی و دقیق مشخص کرد. البته این مطلب به این معنی نیست که هرگز نمی‌توان یک معادل نهایی و خوب برای اصطلاح علمی پیدا کرد معادل حاکمیت برای کلمه управление اصلاً درست نیست و در بسیاری از کتاب‌های دستور زبان از معادل «جهت فعلی» استفاده شده است.

دستور آموزشی زبان روسی ۷۳

۷. جمع بندی، تمرین و آزمون، نمودار، مقایسه و تصویر در این اثر وجود ندارد چون به شکل موضوعی به دستور زبان روسی اشاره شده است، کاربرد موارد فوق الذکر را شاهد نیستیم. مقایسه با زبان فارسی بیشتر در قالب ترجمه‌ها صورت گرفته است و به اصل و ماهیت مثلاً «فعل» در زبان فارسی اشاره نشده است و فقط در قالب ترجمه مثال‌های روسی می‌توان با افعال فارسی آشنا شد. در این اثر برای تفهیم موضوعات گرامری از ابزار توصیف و تشریح استفاده شده است.
۸. اگر محتوای این اثر در دو بخش یا در دو کتاب به صورت مجزا و مفصل‌تر ارائه می‌شد بهتر بود زیرا با توجه به عنوان اثر برای آموزشی بودن کتاب باید بسیاری از مباحث گرامری را کامل‌تر و ساده‌تر توضیح داد و از مثال‌های بیشتری بهره جست تا در درک مفهوم کمک بیشتری نماید.
۹. بر اساس عنوان اثر که هدف آن آموزش است، در محتوای کلی اثر این موضوع یعنی هدف آموزشی مقداری کم رنگ شده است زیرا که با به کار بردن بعضاً مثال‌های طولانی و توضیحات اضافی و کلی در قالب مثال‌ها و اشاره به ارتباط نحوی موجود در آن در مبحث نسبتاً ساده، زبان‌آموز را از هدف اصلی کمی دور می‌کند و جنبه کاربردی و عملی کار کمتر می‌شود. در بعضی موارد هم توضیحات کامل نیست و فقط به آن‌ها اشاره‌ای شده است و این مورد بیشتر در فصل یک، دو و سه به چشم می‌خورد که موضوعات اساسی و پایه در آن‌ها مطرح می‌شود.
۱۰. فهرست مطالب به طور کلی مطرح شده و توضیحات آن در متن هم بعضاً به شکل کلی می‌باشد، باید کاملتر و به تفصیل به آن‌ها پرداخت. روال ارائه درس در تمام دانشگاه‌های ایران و حتی روسیه تقریباً مشابه است.
۱۱. از این اثر می‌توان در درس‌های پیش دانشگاهی، دستور یک، دو، سه، چهار و پنج استفاده نمود. همانطور که قبلاً هم اشاره شد باید برای هر درس، موضوعات خاص همان درس مطرح شود و در این راستا باید حذف و اضافه‌ایی

۷۴ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

در فهرست مطالب این اثر صورت گیرد. این اثر می‌تواند به عنوان کتاب مرجع مورد استفاده دانشجویان قرار گیرد. فهرست مطالب این اثر بر اساس فهرست مطالب کتابهای دستور زبان روسی انتخاب شده‌اند و از این نظر مشکلی وجود ندارد و باید محتوا را غنی‌تر کرد و به موارد خاص کاربرد معنی کلمات در زبان روسی هم اشاره کرد چرا که به نظر بعضی از همکاران این زبان را زبان استثناء باید نامید.

۱۲. از جنبه محتوایی در این اثر نوآوری وجود ندارد. از جنبه محتوایی بیشتر به مواردی اشاره شده که در کتابهای دستور زبان روسی وجود دارد تنها با این تفاوت که بعضی از اصطلاحات فقط معادل‌سازی شده‌اند که بعضاً آن هم موفق نبوده است. می‌توان ادعا کرد که این اثر در واقع گردآوری همراه با ترجمه است. در واقع برگرفته از آن کتاب‌هاست و فقط از نظر ظاهری تغییراتی در آن ایجاد شده است که شاید به خاطر همین موضوع، موضوعات به شکل کلی مطرح گردیده‌اند. بیان همه موارد و مباحث دستور زبان روسی در یک جلد کتاب تقریباً غیر ممکن است، البته اگر هدف کاملاً آموزش دستور زبان روسی باشد. اما در بخش ضمیمه نوآوری اثر در فهرست اصطلاحات تخصصی صرفی و نحوی است که به همراه ترجمه ارائه شده است. این مسأله به زبان آموز کمک می‌کند تا با این اصطلاحات بیشتر آشنا شود.

۱۳. نظم منطقی و انسجام مطالب در هر فصل و کل اثر به خاطر کلی‌گویی و بعضاً اشاره گذرا دچار اختلال شده است. اگر فقط و فقط به فهرست مطالب توجه شود، شاید منطقی به نظر برسد، ولی وقتی به محتوای همان مطالب در اثر توجه کنیم، می‌بینیم که به بسیاری مباحث اشاره‌ای گذرا شده است و همان طوری که قبلاً ذکر شد، این مسأله به روند یادگیری زبان لطمه می‌زند.

۱۴. در فهرست منابع به منابعی برخورد می‌کنیم که اگر به آن‌ها مراجعه شود،

بیشتر مباحث نظری زبان را مورد بررسی قرار می‌دهند مثلاً

Русская грамматика 1980, 1982 г.

دستور آموزشی زبان روسی ۷۵

Современный русский язык Белошапкова В.А.

مباحثی که بسیار پیچیده و مشکل است و بیشتر به تئوری زبان اشاره می‌کند. در این منابع از مثال‌های بسیار مشکلی استفاده شده است که نمی‌توان از آن‌ها برای این اثر استفاده نمود. از منابع فارسی هم با توجه به ترجمه مثال‌ها نمی‌توان استفاده کرد و در متن اثر هم عمدتاً ترجمه آن از روسی داده شده است بنابر این مقایسه آن چنانی هم در دو زبان صورت نگرفته است که به مواردی در زبان فارسی اشاره شود.

۱۵. از فهرست منابع مشخص است که مؤلف از فرهنگ‌های لغت استفاده نموده و البته کتابهای دیگری هم وجود دارند که قبلاً راجع به آن‌ها در بالا بحث شد. در هر صورت از فرهنگ‌های لغت نه از کتابهای دیگر در متن اثر، هیچ اشاره‌ایی نشده است. در این اثر از هیچ منبعی نقل قول نشده است. از منابع استفاده کلی استفاده شده است ولی در متن چیزی نیامده است.

۱۶. در این اثر به جدول‌ها و مباحث دیگر ارجاعاتی داده شده که از دقت خوبی برخوردار بودند.

۱۷. موضوع اصلی این اثر کاملاً آموزشی و در زمینه دستور زبان روسی می‌باشد و این اثر عاری از هر گونه جهت‌گیری منفی علمی، فلسفی، اخلاقی و اجتماعی است.

۱۸. در مثال‌های داده شده و کل اثر به موردی که ناقض ارزش‌های اسلامی و نظام جمهوری اسلامی ایران باشد، برخورد نشده است.

۱۹. این اثر ترجمه آزاد، اقتباس و خلاصه است همان طور که قبلاً توضیح داده شد، این اثر برگرفته از کتاب‌های دیگر دستور زبان روسی است و در برخی مثال‌ها تغییراتی صورت پذیرفته است. در واقع این هم ترجمه هم گردآوری است و هیچ نوآوری در شیوه بیان مباحث گرامری و همچنین در روند یادگیری این مباحث به زبان آموزان وجود ندارد، با توجه به هدف اصلی اثر که همان آموزش دستور زبان است، در قالب توضیحات کلی به آن اکتفا شده است. شکل اصلی اثر از کتاب‌های دیگر روسی در زمینه دستور زبان روسی گرفته شده است و این مسأله را می‌توان حتی در مثال‌ها هم جستجو کرد البته به شکل

۷۶ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

ماهرانه‌ای، تغییراتی هم در مثال‌ها هم نظم بعضی مباحث ایجاد شده است. در این مورد می‌توان به چند اثر روسی اشاره نمود:

Пулькина Учебник русского языка
Розенталь Д.Э. Русский язык
Максимова Л.Ю. Современный русский язык
Учебник русского языка для студентов-иностранцев под ред. Малышевой Л.

۲۰. به جز معادل‌یابی دقیق در ترجمه اثر توضیح و نقد مطالب به صورت نگارش مقدمه، پاورقی و پی‌نوشت توجه کافی شده است.

به‌طور خلاصه:

با توجه به هدف آموزشی اثر پیشنهاد می‌شود که این اثر حداقل در دو بخش یا در دو جلد به آموزش دستور زبان روسی بپردازد و می‌بایستی به گونه‌ای باشد که به بسیاری مباحث دقیق‌تر و مفصل‌تر پرداخته شود و زبان آموز را حداقل در جریان همه موارد دستور زبان روسی قرار دهد تا بتوان ادعا کرد که این اثر در تدریس واحدهایی مثل پیش دانشگاهی، دستور یک، دو، سه، چهار و پنج در دانشگاهها مفید است، زیرا که دانشجو یا زبان‌آموز با مراجعه به این اثر سؤالاتی برایش مطرح می‌شود که جواب آن‌ها را نمی‌تواند در آن پیدا کند و می‌بایستی از استاد خود در کلاس درس کمک بگیرد. مؤلف در مقدمه این اثر می‌گوید که این کتاب دو گروه را مخاطب خود قرار می‌دهد، گروه اول کسانی که قصدشان از مطالعه دستور زبان روسی تنها آشنایی با برخی از ویژگی‌های صرفی و نحوی زبان روسی به منظور به کارگیری آن‌ها برای فراگیری مهارت‌های عملی زبان، مانند خواندن مکالمه و ترجمه زبان است و گروه دوم کسانی هستند که هدفشان از مطالعه دستور زبان روسی نه تنها فراگیری موارد کاربردی زبان روسی است، بلکه مایلند نظام دستوری زبان روسی را به صورت علمی مطالعه کنند و ... در اینجا این اثر به تنهایی نمی‌تواند نیازهای هر دو گروه را تأمین نماید. منظور از گروه یک و دو چیست؟ آیا گروه یک فقط و فقط می‌خواهند به شکل مقطعی با مباحث دستور زبان روسی آشنا شوند؟ یا این که این مباحث به آنها آموزش داده می‌شوند. اگر جنبه آموزشی این اثر را در نظر بگیریم پس باید به شکل دیگری به قضیه نگاه کنیم. منظور از فراگیری نظام دستوری زبان روسی به صورت علمی چیست؟ آیا در این اثر در بخش‌هایی معنی نحو جز معادل‌سازی بعضی اصطلاحات کار دیگری صورت گرفته

دستور آموزشی زبان روسی ۷۷

است که به شکل علمی نظام دستوری زبان روسی را مورد بررسی و مطالعه قرار دهد بنابر این پیشنهاد می‌شود که هدف را فقط هدف آموزشی قرار دهیم و به این مهم بپردازیم. پس باید در این راستا گام برداشت. اگر محتوای این اثر را با توجه به هدف آموزشی تغییر دهیم، به هدف اصلی خود نزدیکتر خواهیم شد. در اینجا هیچ تقسیم بندی گروهی وجود ندارد. مخاطب ما فقط و فقط زبان آموزان ایرانی هستند که تمایل دارند زبان روسی را یاد بگیرند.

این اثر دستور آموزشی زبان روسی است و واحدهای پیش دانشگاهی تا دستور را در بر می‌گیرد. ولی هیچ گونه تفکیکی در خود کتاب از نظر واحدی وجود ندارد. بهتر بود مطالب پیش دانشگاهی و هر یک از دستورها جدا می‌شد.

هیچ گونه تمرینی در این کتاب آموزشی ارائه نشده است. آموزش زبان زمانی موفق خواهد بود که در کنار تئوری و تشریح مسائل دستوری، حل تمرین هم برای کنترل بهتر درس و کسب مهارت زبانی وجود داشته باشد. کتاب زمانی آموزشی است که تئوری و تمرین و ارائه مثال‌های متفاوت در کنار هم قرار بگیرد.

برای تشریح بهتر مسائل دستوری از شکل و تصویر اصلاً استفاده نشده است. کتابی با چنین تعداد زیاد صفحات بهتر است جلدی قوی و محکم داشته باشد. زیرا این کتاب آموزشی حداقل ۴ سال در اختیار دانشجویان قرار می‌گیرد و با چنین جلد ضعیفی خیلی زود مستهلک می‌گردد.

با امید به این که همه دostoاران علم به خصوص اساتید زبان روسی در زمینه فراگیری زبان روسی و آموزش این زبان بسیار مشکل گام‌های خوب و مهمی بردارند.

«کاربرد عملی افعال حرکتی در زبان روسی»

مؤلف: مرضیه یحیی پور، جان الله کریمی مطهر
ناشر: سمت و پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
سال نشر: ۱۳۸۱
نوبت چاپ: اول
محل نشر: تهران
تعداد صفحات: ۲۴۸

نقاط قوت:

- نگارش کتاب در مجموع رسا و روان است
- وجود جدول‌های صرف افعال از نقاط مثبت کتاب حاضر است.
- وجود تصاویر مختلف و خوب که گویای موضوع است و در نوع خود برای اولین بار استفاده شده است.
- حجم مطالب کافی است.
- اصطلاحات دقیق به کار رفته است. معادل‌های کتاب به دقت انتخاب شده است.
- اثر روزآمد است و از آثار متعدد روسی در این زمینه استفاده شده است.
- کتاب از نوآوری فراوانی به خصوص برای زبان‌آموزان ایرانی برخوردار است.
- مطالب کتاب منسجم است، استنادات و ارجاعات در خور تحسین است.
- وجود تمرین بعد از هر درس، ارائه گام به گام مطالب، وجود مثال‌های مختلف و رعایت ارتباط موضوع از دیگر نکات مثبت کتاب است. همچنین محتوای کتاب با سرفصل‌ها مطابقت دارد.

۸۰ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

نقاط ضعف:

- فونت روسی از وضوح کافی برخوردار نیست.
- طرح جلد ساده است.
- تصاویر رنگی نیست.
- بهتر بود فونت تمرینات متفاوت باشد.
- معنی برخی از لغات واژه‌نامه در پایان کتاب دقیق نیست.
- در برخی موارد دستورالعمل مشخصی برای تمرین‌ها نیست.
- در بعضی موارد توضیحات اضافی در بین تمرینات وجود دارد.

پیشنهادها:

- ضبط حرف ق با گذاشتن دو نقطه برای دانشجویان مفید است. بهتر است در کتاب اصلاح گردد.
- گذاشتن تکیه برای دانشجویان بسیار مفید است.
- درس نهم با یک گفت و گو آغاز شده است که زیاد خوب نیست.
- کیفیت چاپ مناسب نیست، چاپخانه باید دقت بیشتری نماید.
- رنگ تصاویر بهتر شود.

نقد کتاب کاربرد عملی افعال حرکتی در زبان روسی

نگارش کتاب در مجموع روان و از حیث رسایی کاملاً مناسب است. البته به اقتضای ماهیت کتاب، متون بلند در آن وجود ندارد. از آنجا که موضع کتاب از منظر زبان روسی نیز دارای پیچیدگی است، نگارش کتاب به لحاظ فصول و دروس ارائه شده به صورت مجزا تا حدودی روان و رسا بودن کار را به همراه داشته است. وجود جداول صرف افعال در صفحات ۴ تا ۱۴ و تصاویر مختلف (نظیر صفحات ۱۵، ۲۳، ۱۶، ۲۴، ۷۳ تا ۸۱ و ...) و تمرین‌های بعد از هر درس به همراه پاسخ آن‌ها (صفحات ۷۱، ۸۲ تا ۸۶، ۹۰ تا ۹۴) تا حدودی گویای این موضوع می‌باشند ولی در صفحات ۹۰ و ۹۱ دستورالعمل تمرین مشخص نیست.

کاربرد عملی افعال حرکتی در زبان روسی ۸۱

در حالت کلی قواعد ویرایش و نگارش در کتاب رعایت شده است. در بعضی موارد نظیر صفحات ۷۸ و ۸۱ توضیحات اضافی در بین تمرین و یا توضیح آن آورده شده که پیشنهاد می‌گردد در چنین مواردی توضیحات به پاورقی و یا انتهای تمرین منتقل شود.

طرح جلد نسبتاً ساده و در عین حال خوب و به لحاظ صفحه‌آرایی ظاهراً تلاش کافی صورت گرفته است اما در حین برش صفحات در چاپخانه دقت لازم به کار نرفته است. علی‌رغم تصاویر خوب و گویای موضوع که در نوع خود برای اولین بار استفاده شده است استفاده از تصاویر رنگی بر غنای کار می‌افزاید.

حروف روسی از وضوح کافی برخوردار نیست و فونت مناسبی انتخاب نشده است. حجم اثر با تعداد واحدهای درسی متناسب است.

اصطلاحات به کار رفته در این کتاب، شماری مشخص از اصطلاحات مربوط به گرامر روسی است که کاملاً دقیق به کار رفته است.

معادل‌های مربوط به اصطلاحات تخصصی گرامر روسی در فارسی اغلب جا افتاده هستند و معادل‌یابی‌های کتاب نیز به دقت انجام شده است.

پیشنهاد می‌شود معادل علامت اختصاری мужской род از اسم مذکر به جنس مذکر تغییر یابد. همچنین معادل علامت اختصاری женский род از اسم مؤنث به جنس مؤنث تغییر یابد.

در کتاب حاضر از تمرین و آزمون، نمودار و جدول و نیز تصویرهای پرشمار به خوبی استفاده شده است. طرح بحث مقدماتی و جمع‌بندی نهایی در هر بخش، اگر چه مرزهای مشخصی از یکدیگر ندارد، اما در عمل انجام شده است.

اثر حاضر برای آموختن افعال حرکتی در زبان روسی از جامعیت و کفایت مناسبی برخوردار است.

به نظر می‌رسد داده‌های اثر روزآمد است و از آثار متعدد نوشته شده توسط محققان روس درباره افعال حرکتی استفاده شایسته‌ای صورت گرفته است.

نویسندگان محترم تجربیات شخصی خود را به هنگام آموختن زبان روسی به عنوان فارسی‌زبانان روسی‌آموز به خوبی صورت کاربردی داده‌اند و با استفاده‌ای بهینه از تصاویر درک مناسبی از معنای حرکت‌ها و گونه‌های آن به خواننده خود ارائه داده‌اند.

۸۲ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

به‌طور کلی در این‌باره کتاب از نوآوری درخور توجهی به‌خصوص برای زبان‌آموزان ایرانی برخوردار است.

واژه‌نامهٔ افعال حرکتی در بخش پایانی کتاب آمده است که به آموزشی شدن کتاب کمک می‌کند.

نظم منطقی و انسجام مطالب بسیار مناسب و درخور تقدیر است.

بررسی توزیع مطالب در فصول کتاب به خوبی نشان می‌دهد که نویسندگان از منابع به خوبی استفاده کرده‌اند.

دقت در استنادات و ارجاعات در خور تحسین است.

در خاتمه سخن از ویژگی‌های محتوایی کتاب نکاتی چند افزون بر موارد یاد شده به نظر رسید که فهرست وار ذکر می‌شود:

ضبطاً با گذاشتن دو نقطه، برای دانشجویان زبان روسی همواره مفید است و در متن کتاب عموماً این ضبط رعایت شده است؛ اما در تمرین‌ها التزامی دائمی به گذاشتن این علامت نیست و مثلاً در صفحهٔ ۶۰ موارد متعددی مانند *шел, идешь* بدون علامت نوشته شده است.

گذاشتن تکیه رسمی بسیار پسندیده است که در متن کتاب عموماً رعایت شده است، اما با وجود اهمیت آن در واژه‌نامهٔ پایانی، اساساً تکیه نادیده گرفته شده است.

شروع درس نهم با شروع درس‌های پیشین متفاوت است؛ این سؤال آغاز خوبی پس از ۹ درس به نظر نمی‌آید که «چطور می‌توان یک گفت و گو را شروع کرد؟». موضوع درس هم شروع یک گفت و گو نیست، بلکه شروع یک گفت و گو با موضوع خاص است.

نوشته‌های روسی کتاب با دقت قابل‌تحسینی تصحیح شده‌اند، با وجود این به ندرت برخی ضبط‌های غلط هنوز برجای مانده است، مانند *удольствуем* که مکرراً به جای *удовольствием* آمده است (مثلاً دو بار در ص. ۹۷).

در قسمت واژه‌نامهٔ پایانی مواردی نیز مانند ترجمهٔ *договорились* (ص. ۱۸۲) به موافقت؟ و حرفی ندارید؟ دقیق نیست، بهتر است گفته شود «توافق کردیم؟»، «توافق شد؟».

کاربرد عملی افعال حرکتی در زبان روسی ۸۳

در ص ۱۷۱ библиотечный اگرچه در تعبیرات فارسی به مضاف‌الیه ترجمه می‌شود، ولی در اصل صفت است و در واژه‌نامه باید «کتاب‌خانه‌ای» و نه «... کتابخانه» ترجمه شود.

در ص ۱۸۱ дача در واقع خانهٔ ییلاقی است نه آن‌چه در فارسی بدان ییلاق گفته می‌شود.

در صفحهٔ ۱۸۲ آوردن дерево که صورت جمع деревья است به صورت دو واژهٔ مستقل جای تأمل دارد.

در صفحهٔ ۱۸۳ دیو و شیطان ظاهراً برای ترجمه satana مناسب است و واژهٔ ДЬЯВОЛ بهتر است به ابلیس ترجمه شود.

در ص ۱۷۹ вынужден باید به مجبور ترجمه شده و نه به صورت فعلی «مجبور بودن».

در مجموع کتاب حاضر، اثری بسیار محققانه و سودمند برای دانشجویان زبان روسی است و کاری است مهم که خلا آن احساس می‌شده است. برای بهبود کار افزون بر موارد ریز یادشده در فوق، پیشنهاد می‌شود بخش مربوط به واژه‌نامه با دقت بیشتری مورد بازنگری قرار گیرد.

«کلامی در مورد وحدت (توحید)»

مؤلف: امام خمینی (ره)

مترجم: سفارت ایران و موسسه لانا پرسی

ناشر: لانا پرسی

سال نشر: ۱۹۹۳

نوبت چاپ: اول

محل نشر: روسیه

تعداد صفحات: ۵۶

- کتاب در بردارنده برخی پیام‌های مهم حضرت امام (ره) در مورد مسائل اولیه اسلامی است. کتاب دارای اصطلاحات و تعبیرات کاربردی اسلامی است. امانتداری در مفهوم و ترجمه بسیار خوب آن از موارد مهم این کتاب است. کتاب حاضر موافق آرمان‌های انقلاب اسلامی و بیانگر تلاش حضرت امام (ره) برای حفظ و تثبیت وحدت در جامعه اسلامی است.
- اگر در ابتدای کتاب کلمه «وحدت» به لحاظ لغوی و اعتقادی از دیدگاه اسلام بررسی و توضیح داده می‌شد بهتر بود.
- با توجه به آشنایی دانشجویان به پیام‌های حضرت امام، متن پیچیده نیست و قابل فهم است و همین ویژگی در مورد خلاصه مقالات ارائه شده نیز صادق است و از لحاظ سبک نوشتاری مشکلی ندارد کتاب دارای اصطلاحات و واژه‌های اسلامی است و به لحاظ ترجمه مشکلی ندارد.
- از کیفیت چاپ خوبی برخوردار است. ترتیب انسجام و تسلسل منطقی مطالب در هر فصل رعایت شده است و از مستندات و ارجاعات مناسبی استفاده کرده است.

۸۶ نقدنامه کتب و متون زبان و ادبیات روسی

- از لحاظ ارزشی مشکلی ندارد و شیوه برخورد متن با نظام جمهوری اسلامی مناسب است.
- متن بسیار خوب و روان ترجمه شده است و به هیچ وجه بوی ترجمه از متن آن استشمام نمی‌شود. نام مترجم ذکر نشده ولی گروهی از مترجمین زبده در باکو تحت نظارت آشنایان به فن و با همکاری سفارت جمهوری اسلامی ایران در این پروژه همکاری کرده‌اند.
- ترجمه اثر بسیار قوی است و ترکیبات مناسبی برگزیده شده است. از ترجمه کلیشه‌ای نیز پرهیز شده است.
- در برخی نکات به نظر می‌رسد که ویراستار به اصطلاحات اسلامی آشنایی نداشته و قاعدتاً این موارد می‌تواند در چاپ‌های بعدی کتاب اصلاح شود.
- برای تفهیم از برهان و استدلال و کلام وحی و سنت نبوی و سخنان بزرگان دین بهره گرفته شده است.
- متن برای دانشجویان واضح و قابل فهم است. ترکیبات ترجمه شده می‌بایست مقایسه و کنترل و شکل رایج‌تر برگزیده شود.
- محتویات متن با فهرست آن مطابقت دارد و مغایرتی ملاحظه نشد. مطالب هر فصل در حد یک متن خلاصه شده است. اما فشرده شدن بیش از حد آن از جنبه‌ای نقطه قوت و از سوی دیگر ضعف می‌تواند ارزیابی شود. مع‌هذا چون به عنوان متن فرعی برای درس «ترجمه پیشرفته، ترجمه متون اسلامی و ترجمه علوم انسانی» پیشنهاد شده مشکلی ایجاد نخواهد کرد.
- در ترجمه ارائه شده انسجام معنایی وجود دارد.
- با توجه به این که با مشورت و همکاری واحد فرهنگی سفارت و علاقه‌مندان به اسلام در روسیه نگاشته شده است، در صحت آن تردیدی نیست.
- در نقل مطالب و وقایع امانت رعایت شده است.
- متن به صورت سلیس و روان ترجمه شده است.

کلامی در مورد وحدت (توحید) ۸۷

- به طور کلی متن بسیار ساده و روان است و هرگز شبیه به ترجمه نیست، بلکه به تألیف شباهت دارد. کتاب حاضر به عنوان یک متن فرعی در درس‌های «بررسی متون اسلامی، ترجمه پیشرفته و متون علوم انسانی» می‌تواند کاربرد داشته باشد. برخی از اساتید برای بعضی از درس‌ها از گزیده‌هایی از منابع مختلف استفاده می‌کنند که بهره‌گیری از این کتاب می‌تواند این مشکل را برطرف می‌سازد.
- این اثر به عنوان منبع کمک درسی مناسب است و پیشنهاد می‌شود که سازمان یا گروهی از اساتید متخصص این رشته به تألیف یک کتاب جامع و مطابق با سرفصل‌های شورای عالی برنامه‌ریزی اقدام نمایند.

پیشنهادها:

- لازم است این اثر با تفصیل بیشتری به عنوان یک اثر کامل و کتاب جامع نوشته شود سپس به عنوان یک منبع خوب درسی برای دروس ترجمه علوم انسانی، ترجمه پیشرفته و غیره استفاده شود.
- در حال حاضر این کتاب می‌تواند به عنوان منبع کمک درسی در دروس «مناظره و انشا و دروس کنفرانس» مورد استفاده قرار گیرد.

فهرست داوران به ترتیب حروف الفبا:

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس	احمدی، میریلا
عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)	پاکتچی، احمد
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران (بازنشسته)	جزنی، منور
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	زهرایی، سید حسن
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	غلامی، حسین
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	کریمی مطهر، جان الله
عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس	محمدی، محمد رضا
عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد	مصطفوی، حسینعلی
عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد	معظمی، محسن
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	ولی پور، علیرضا
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	یحیی پور، مرضیه

نمایه کتب و مؤلفین:

ردیف	عنوان	نویسنده / مترجم	ناشر	سال نشر
۱	آثار برگزیده آنتون پاولویچ چخوف (باتوضیحات، واژه‌نامه، ضربه) برای دانشجویان ایرانی زبان و ادبیات روسی، باغ آلبالو و داستان‌ها	یحیی پور، مرضیه؛ کریمی مطهر، جان‌الله	جهاد دانشگاهی، واحد تهران	۱۳۸۹
۲	آموزش نوین زبان روسی ۲	لسانی، حسین	بازتاب	۱۳۷۸
۳	آموزش قرائت قرآن کریم	مرضیه یحیی پور	مرکز ترجمه قرآن مجید	۱۳۷۷
۴	ادبیات روسی (تحلیل، پرسش، تکلیف): برای دانشجویان ایرانی زبان و ادبیات روسی	یحیی پور، مرضیه؛ کریمی مطهر، جان‌الله، ژینگالووا، ماریا پترونا	مرکز نشر دانشگاهی	۱۳۸۹
۵	ایوان بونین و مشرق زمین	یحیی پور، مرضیه	انتشارات دانشگاه تهران	۱۳۸۶
۶	اعداد روسی	ا.اس. کاتویستکایا/یحیی پور، مرضیه و نوروزی، مهناز	سمت و پژوهشگاه	۱۳۸۸
۷	اخلاق در اسلام	یحیی پور، مرضیه	علم و ادب	۱۳۸۱
۸	تئوری ادبیات	کریمی مطهر، جان‌الله	دانشگاه تهران	۱۳۸۶
۹	تاریخ ادبیات روسیه از ابتدا تا پایان قرن نوزدهم (برای دانشجویان ایرانی زبان و ادبیات روسی)	کریمی مطهر، جان‌الله	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	۱۳۸۸
۱۰	تاریخ ادبیات قرن بیستم روسیه (برای دانشجویان ایرانی زبان و ادبیات روسی)	کریمی مطهر، جان‌الله	تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی	۱۳۸۸
۱۱	ترجمه متون اسلامی (درس‌هایی از قرآن)	محسن قرائتی / احتمالاً سفارت جمهوری اسلامی ایران در مسکو	نامشخص	نامشخص
۱۲	دستور آموزشی زبان روسی	زهرایی، سید حسن	سمت	۱۳۸۲
۱۳	کاربرد عملی افعال حرکتی در زبان روسی	یحیی پور، مرضیه و کریمی مطهر، جان‌الله	سمت-پژوهشگاه	۱۳۸۱

A Critique Letter on Humanities
Russian Language and Literature

Janallah Karimi Motahhar

Ahmad Ramazani

Institute for Humanities
and
Cultural Studies
Tehran, 2014